

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstoogmerk

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 1.000 fr. per jaar

Postrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, 2000 Antwerpen

Conferentie der Jonge Balie te Hasselt

De aansprakelijkheid van de ouders in deze tijd

Rede uitgesproken op de plechtige openingszitting van 20 oktober 1972
door Mr. A. VANDEURZEN

De keuze van mijn onderwerp is eigenlijk aan een toeval te wijten. Enkele maanden geleden deed een goede vriend van mij het trieste verhaal van zijn 18-jarige zoon.

Deze jongen was in de humaniora een goed student. Zijn jeugdijaren waren gevuld geweest met het romantisme van de jeugdbeweging, waarin de edelmoedige jongeling zich had kunnen uitleven. Hij was opgevoed in een familie waarin stijl, standing, wederzijds vertrouwen en begrip als basisprincipes golden. Nu was deze begaafde jongeman aan de Universiteit gaan studeren en, in korte tijd, als het ware door het toeval, in een milieu van contestatie, drugs en verslaving terechtgekomen.

Alle verstandhouding tussen vader en zoon was weldra zoek, hetgeen heel het familieleven nadelig beïnvloedde.

De « verloren zoon » kwam nog maar zelden thuis, leefde van de dag in de dag zonder bepaalde inkomsten. De vader vreesde dan ook het ergste. Welke mogelijke dwaasheden van alle aard zou die zijn zoon eventueel nog kunnen begaan.

En als een noodkreet riep hij vertwijfeld uit : « Ben ik daar werkelijk aansprakelijk voor ? »

Enkele maanden geleden speelden Gentse studenten, met brio, een proces in de reeks « Beschuldigde sta op... » U zult zich herinneren dat het om de kidnapping van een rijkemansdochter ging. De sociale bewogenheid van die jonge mensen was duidelijk zichtbaar, maar het scherpe generatieconflict tussen de welstellende vader, die zijn kinderen wenste op te voeden volgens het klassieke stramen van gezag, stijl, comfort enz. en de opstandige dochter die klaarblijkelijk rijkdom en welstand verfoeide, deed menige vraag rijzen.

En ondermeer deze vraag : past de klassieke theorie van de burgerlijke aansprakelijkheid van de ouders, zoals deze is vastgelegd in art. 1384, alinea 4 en 5 van het burgerlijk wetboek, nog in onze huidige maatschappelijke situatie ?

Het is mijn bedoeling deze probleemstelling te benaderen. Ik zeg wel « benaderen », want het is natuurlijk niet mogelijk dit onderwerp volledig uit te diepen in het kader van deze openingszitting van de Conferentie van de Jonge Balie van Hasselt.

1. Algemene structuur van het artikel.

Art. 1384 B.W. luidt als volgt :

« Men is aansprakelijk niet alleen voor de schade welke men veroorzaakt door zijn eigen daad, maar ook voor die welke veroorzaakt wordt door de daad van personen voor wie men moet instaan, of van zaken die men onder zijn bewaking heeft. De vader, en de moeder na het overlijden van de man, zijn aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door hun minderjarige kinderen die bij hen inwonen. »

Art. 1384 al. 5

« De hierboven geregelde aansprakelijkheid houdt op indien de ouders... bewijzen dat zij de daad welke tot die aansprakelijkheid aanleiding geeft, niet hebben kunnen beletten. »

De algemene structuur van deze wetsbepaling, zoals U welbekend, is de volgende : de wetgever stelt, door een vermoeden juris tantum, de ouders aansprakelijk voor de ongeoorloofde daden van bij hen inwonende minderjarige kinderen. De ouders kunnen zich van de aansprakelijkheid ontdoen door het bewijs te leveren, hetzij dat zij het kind goed hebben opgevoed, hetzij dat zij hun bewakingsplicht voldoende hebben uitgeoefend.

2. Basis van de burgerlijke aansprakelijkheid van de ouders, de ouderlijke macht.

De basis van de burgerlijke aansprakelijkheid van de

ouders ligt volgens klassieke auteurs in de ouderlijke macht; «la puissance paternelle».

«L'idée générale qui a guidé les rédacteurs est la suivante», schrijven Mazeaud et Tunc: «la puissance paternelle impose aux parents des obligations, non seulement à l'égard de l'enfant, mais à l'égard des tiers; ils doivent, en donnant à leurs enfants une bonne éducation et en les surveillant attentivement, les empêcher de causer un préjudice»⁽¹⁾.

Tijdens de voorbereiding van het Napoleontisch wetboek zei een spreker:

«Les père et mère sont investis d'une autorité suffisante pour soutenir leurs subordonnés dans les limites du devoir et du respect dû aux propriétés d'autrui. Si les enfants les franchissent, ces écarts sont attribués avec raison au relâchement de la discipline domestique qui est dans la main des père et mère»⁽²⁾.

Welnu: hier rijzen reeds de eerste vragen. Bestaat de ouderlijke macht nog zoals zij werd opgevat ten tijde van het Napoleonistisch Wetboek?

Wie zou dat nog durven beweren.

«Le droit de puissance a subi», zo schrijft De Page, «au cours des siècles, une évolution profonde, peut-être l'une des plus considérables qui soient parmi les institutions qui nous sont venues de Rome et du Moyen Âge, et qui n'ont pas été définitivement abolies»⁽³⁾.

De evolutie wordt door De Page kernachtig samengevat in de volgende zin: «les pouvoirs du père sont devenus des devoirs».

Het is m.i. maar al te duidelijk dat het begrip «ouderlijke macht» en de wettelijke attributen die er uit voortvloeien sedert 1804 tot op heden heel wat gedaanteverwisselingen hebben ondergaan.

De ouderlijke macht, zo schrijft Kluyskens⁽⁴⁾ is het geheel der rechten die de wet aan de vader en aan de moeder toekent op de persoon en op de goederen van hun minderjarige en niet geëmancipeerde kinderen, ten einde de vervulling te verzekeren van de plichten waartoe zij, met betrekking tot het onderhoud en de opvoeding van die kinderen, gehouden zijn.

Zeker is dat de absolute macht van de «pater» uit het Romeinse recht op de persoon en de goederen van het kind in ons tijdperk is afgezwakt, tot een *verplichting* tot onderhoud en opvoeding *in het belang van het kind*⁽⁵⁾.

De ouderlijke macht is een «pouvoir de protection» in het belang van het kind geworden.

Maar om het kind als het ware tegen zichzelf te kunnen beschermen moesten de ouders toch over voldoende middelen beschikken, d.w.z. het bewakingsrecht (in rechte en in feite) en zelfs het recht om op te treden tot correctie, d.w.z. een zekere macht te kunnen uitoefenen op de persoon van de minderjarige, alsmede over het beheer van zijn goederen.

In de klassieke opvatting speelt dus nog altijd het element van «gezag» — zelfs van «machtsmiddelen» om dit gezag te doen eerbiedigen.

Omdat de ouders in bepaalde gevallen hun ouderlijke macht niet op efficiënte wijze hadden uitgeoefend, was het dat de wetgever in art. 1384 als correlarium een vermoeden van aansprakelijkheid heeft gecreëerd. Dit alles natuurlijk mede in het belang van de benadeelde derde.

Treilhارد schrijft in de voorbereidende werken van het Napoleonistisch Wetboek:

«La responsabilité des pères, des instituteurs, des maîtres, est une garantie et souvent la seule garantie de la réparation des dommages»⁽⁶⁾.

(Henri Lalou: *Traité Pratique de la responsabilité Civile*, 1943, nr. 975; zie ook Laurent t. 20, nr. 553).

Het komt mij nu echter voor dat in de 20e eeuw en vooral na de Tweede Wereldoorlog, in de familiale ver-

houdingen tussen ouders en kinderen, vooral dan de grotere kinderen, zich fundamentele wijzigingen voordoen.

Het gezag van de ouders wordt door de aankomende jeugd, en zeker door degenen die tot de contestatie behoren, als zodanig niet meer erkend. In de beste gevallen is de verhouding van machthebber tot ondergeschikte omgevormd tot een verhouding van «maatschap». Om hun kinderen op te voeden, mogen de ouders thans in vele gevallen niet meer «bevelen», maar moeten zij dialogeren. Begrippen als dialoog, inspraak, medezeggenschap hebben ook in onze familiale structuren ingang gevonden.

En niet zelden stellen wij vast dat zulke dialogen mislukken. De invloed die de ouders op de kinderen kunnen uitoefenen wordt, naar mijn gevoelens, met de dag kleiner.

De opvattingen die de vader heeft over «eigendomsrecht», eerbiediging van de eigendommen van derden, over «orde», erkenning van het gezag van bestuurders enz., zijn drastisch verschillend van die van een overgroot deel van onze jeugd.

En het allerergste bovendien is nog dat de ouders zelf daar niet veel aan kunnen veranderen. Het onderwijs, de moderne communicatiemedia, vaak zelfs subversieve krachten, ontsnappen aan de controle van de ouders.

En dan rijst de vraag: als het kind, onder de invloed van het milieu, van de pers, de T.V., van pamfletten en slogans overgaat tot daden van geweld of van onvoorzichtigheid, waardoor derden worden benadeeld, kunnen de ouders dan daarvoor nog aansprakelijk worden gesteld?

Als Chris Hertogen, door ernstige sociale motieven bewogen, meent dat hij het lokaal van het A.C.V. te Heusden moet kapotslaan, kan men dan zijn vader wel aansprakelijk stellen, ondanks het feit dat die alles gedaan heeft om zijn zoon goed op te voeden?

Ziedaar reeds een eerste bedenking. Het fundament van de burgerlijke aansprakelijkheid van de ouders, nl. de ouderlijke macht, heeft de laatste 30 jaren van sociologisch standpunt uit dusdanig diepgaande wijzigingen ondergaan, dat men zich afvraagt of de rechtsfiguur van de burgerlijke aansprakelijkheid van de ouders die op dit fundament gebouwd is, nog wel in zijn klassieke vorm kan of moet gehandhaafd worden.

3. Successieve aansprakelijkheid.

Er heeft zich in deze naoorlogse periode nog een andere verschuiving voorgedaan in het familiale recht, nl. die welke verband houdt met hetgeen men «de emancipatie van de vrouw» noemt. Ik herinner U even aan de tekst van artikel 1384: «De vader, en de moeder na het overlijden van de man, zijn aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door hun minderjarige kinderen die bij hen inwonen.»

Volgens art. 1384 is dus alleen *de vader* aansprakelijk — niet de moeder. Deze komt, volgens de tekst, alleen maar in aanmerking als de vader overleden is. Men kan spreken van een «successieve» aansprakelijkheid. Dit beginsel heeft in de rechtsspraak en de rechtsleer tot heel wat betwistingen aanleiding gegeven.

Het is duidelijk dat artikel 1384 B.W. is opgesteld voor een normale familie, nl. die waar vader, moeder en minderjarige kinderen samen wonen. Vermits, volgens het oude artikel 373 van het burgerlijk wetboek de ouderlijke macht door de vader wordt uitgeoefend, was het heel normaal dat hij ook aansprakelijk gesteld werd voor de ongeoorloofde daden van de minderjarige inwonende kinderen⁽⁷⁾.

De Kinderrechter van Tongeren oordeelde op 13 december 1958⁽⁸⁾ dan ook terecht:

«Aangezien de moeder als burgerlijk verantwoordelijk werd gedaagd;

«Overwegende dat de moeder slechts na het overlijden

van de vader of bij dezès ontstentenis hoofdelijk is gehouden tot het betalen van de kosten, tot teruggave en schadevergoeding (art. 24, wet van 15 mei 1912, gecombineerd met art. 1384, B.W.);

« Overwegende dat in huidig geval de vader noch overleden noch ontzet is, en hij dienvolgens burgerlijk verantwoordelijk is » ⁽⁹⁾.

De rechtsleer en de rechtspraak hebben zich gelukkig niet aan de tekst zelf van de wet gehouden. Het is duidelijk dat, wanneer de vader bv. afwezig is of krankzinnig, de ouderlijke macht overgaat op de moeder en dat zij dan burgerlijk aansprakelijk is. Ook in geval van echtscheiding of scheiding van tafel en bed is degene burgerlijk aansprakelijk aan wie de bewaking van het kind werd toevertrouwd.

Kort gezegd: in alle gevallen waar de juridische bewaking over het kind op de moeder overgaat, kan zij ook burgerlijk aansprakelijk gesteld worden ⁽¹⁰⁾.

Wat gebeurt er echter wanneer er onechte families worden gevormd? Zulke gevallen doen zich meer en meer voor. Man en vrouw scheiden in feite en vormen respectievelijk een andere « vennootschap » met een derde. De kinderen gaan mee met de een of de andere, of zij worden soms « ridderlijk » verdeeld.

De oplossing is nog tamelijk eenvoudig wanneer er op de een of andere manier een rechterlijke beslissing is tussengekomen, bv. van de jeugdrechtbank die de juridische bewaking aan een bepaalde ouder heeft toegewezen, of van de Voorzitter van de rechtbank die voorlopige maatregelen treft in het kader van een echtscheidingprocedure.

De auteurs houden over het algemeen voor dat degene, die de juridische bewaking heeft, burgerlijk aansprakelijk is, zelfs als de bewaking in feite door de andere ouder wordt uitgeoefend ⁽¹¹⁾.

Er dient daaraan echter een correctie te worden aangebracht: volgens artikel 1384 is de vader (of de moeder, alleen aansprakelijk voor minderjarige kinderen die « inwonen. Wij komen hierop verder nog terug.

Welnu, het gebeurt dikwijls dat het kind niet inwoont bij de ouder die het juridisch bewakingsrecht heeft.

De burgerlijke rechtbank van Antwerpen besliste op 3 december 1959 ⁽¹²⁾:

« Dat de eerste Rechter uit het oog verloren heeft dat de verantwoordelijkheid van de ouders alleen dan kan weerhouden worden wanneer de minderjarige kinderen bij hen inwonen;

« Dat terzake de minderjarige niet bij appellant maar steeds bij haar moeder heeft ingewoond;

« Dat het vermoeden van verantwoordelijkheid van de ouders, gevolg van de plicht tot bewaking maar bestaat tegen de ouder die in feite de hoede over de minderjarige uitoefent » ⁽¹³⁾.

Maar de rechtbank van Antwerpen voegt er gevat aan toe « dat hoogstens zou kunnen bewaerd worden dat appellant persoonlijk een fout zou hebben begaan indien hij, spijs het feit dat hem de hoede over de minderjarige werd opgedragen, zijn dochter bij haar moeder had gelaten, wel wetende dat deze de opvoeding verwaarloosde. »

Dat is dus een toepassing van artikel 1382 B.W.

Keren wij nu echter terug naar ons uitgangspunt. Hoger maakte ik reeds gewag van het oude artikel 373 van het burgerlijk wetboek.

Dit luidde als volgt: « Gedurende het huwelijk wordt dat gezag door de vader alleen uitgeoefend. »

Tot aan de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming was er dus een duidelijk correlarium tussen de wettelijke bepalingen inzake de ouderlijke macht en die betreffende de burgerlijke aansprakelijkheid.

De burgerlijke aansprakelijkheid van de ouders is gebaseerd op de ouderlijke macht. De ouderlijke macht

wordt uitgeoefend door de vader. Dus is de vader burgerlijk verantwoordelijk.

Onder de druk van de voorloopsters van de « dolle Mina's » is hieraan echter een fundamentele wijziging gekomen: art. 373 B.W. luidt thans:

« Gedurende het huwelijk wordt dit gezag door de ouders gezamenlijk uitgeoefend. Zijn zij het niet eens, dan is de wil van de vader doorslaggevend, maar de moeder heeft het recht zich tot de jeugdrechtbank te wenden. »

In dezelfde zin zijn er wijzigingen aangebracht aan de artikels 374, 384, 389 B.W. Dit laatste zegt nu: « Gedurende het huwelijk beheren de ouders gezamenlijk de persoonlijke goederen van hun minderjarige kinderen. »

Er is dus thans een principiële gelijkstelling tussen man en vrouw tot stand gekomen wat betreft het gezag over de persoon en het beheer van de goederen van de minderjarige.

De logische conclusie zou zijn dat beide ouders dan ook solidair burgerlijk aansprakelijk zouden gesteld worden voor de ongeoorloofde daden van hun minderjarige kinderen. Welnu, dat is niet het geval.

De jeugdrechtbank van Dinant besliste aldus op 22.9.1937:

« Par application de l'article 1384 du Code Civil, la mère d'un mineur d'âge n'est pas civilement responsable de son enfant conjointement avec son mari;

« Nonobstant l'article 389 du Code Civil (loi du 8 avril 1965) aucune disposition légale n'autorise la personne lésée par une infraction à se constituer partie civile devant la juridiction répressive contre les administrateurs des biens personnels de l'auteur du dommage, fût-il mineur d'âge » ⁽¹⁴⁾.

En de jeugdrechtbank van Gent besliste op 23 oktober 1970:

« Overwegende dat deze stellingen slechts gestoeld kunnen worden op de bepaling van art. 1384 van het Burgerlijk Wetboek luidens dewelke de vader aansprakelijk is voor de schade veroorzaakt door zijn minderjarig bij hem inwonend kind.

« Dat deze bepaling van beperkende aard is en tot geen andere personen dan deze, uitdrukkelijk door de wetgever aangeduid, mag uitgebreid worden.

« Overwegende dat, zo weliswaar, ingevolge het artikel 389 van het Burgerlijk Wetboek, na de wijzigingen gebracht door de wet van 8 april 1965 in haar art. 20, de beide ouders van een minderjarige gedurende het huwelijk gezamenlijk diens persoonlijke goederen beheren, deze regel niet van aard is om te tornen aan het bepaalde van artikel 1384 dat terzake zijn beperkende draagwijdte ongewijzigd bewaart;

« dat, bovendien en voor zover als nodig is, er dient op gewezen dat het gemeenschappelijk beheer in tegenstelling met het vroeger uitsluitend beheer door de vader slechts ingegeven werd door de beschouwingen in verband met de uitoefening der ouderlijke macht en de gelijkheid der echtgenoten.

« Overwegende dat de stellingen der burgerlijke partijen dan ook niet ontvankelijk zijn voor zover zij gericht werden tegen de derde gedaagde, moeder van de minderjarige. »

Deze uitspraak lijkt mij in de huidige stand van de wetgeving correct. Iedereen is er over akkoord, dat de tekst van artikel 1384 B.W., wat de aansprakelijke personen betreft, restriktief moet geïnterpreteerd worden ⁽¹⁵⁾.

Welnu, zolang de tekst zelf van artikel 1384 B.W. niet gewijzigd wordt zal er een anomalie blijven bestaan tussen de nieuwe visie op de uitoefening van de ouderlijke macht door vader en moeder samen en de burgerlijke aansprakelijkheid van de ouders. Op dit stuk is er alleszins « de lege ferenda » iets te doen.

Het Hof van Beroep te Brussel besliste nochtans tegen

de tekst van de wet in, op 30.6.1971⁽¹⁶⁾; dat vader en moeder tezamen aansprakelijk waren.

Aan deze restrictieve interpretatie van artikel 1384 zou ik, tussen haakjes, nog twee beschouwingen willen toevoegen.

1) Zoals reeds gezegd worden de aansprakelijke personen in artikel 1384 limitatief opgesomd. Het zijn: de vader en bij ontstentenis van deze de moeder — en dat is alles.

Dit wil o.m. beduiden dat, ingeval van overlijden van beide ouders, art. 1384 niet meer speelt. Zelfs indien de bewaking in feite of in rechte aan een derde wordt toevertrouwd⁽¹⁷⁾.

Zo bv. wanneer de kinderen werden toevertrouwd aan familieleden (grootouders, oom of tante, broer of zuster)⁽¹⁸⁾.

Dat is zelfs het geval voor de voogd en de toeziende voogd (voor zover het niet een ouder is). Ook zij zijn niet burgerlijk aansprakelijk voor minderjarige inwonende kinderen die hun werden toevertrouwd⁽¹⁹⁾.

Anderzijds zijn zowel de adoptieve ouders als wel de natuurlijke ouders, voor zover deze laatsten het kind erkend hebben, burgerlijk aansprakelijk⁽²⁰⁾.

Maar bv. de tweede man van een vrouw die hertrouwt, is niet aansprakelijk voor de minderjarige stiefkinderen die bij hem inwonen⁽²¹⁾;

2) Een tweede bedenking, die ik hieraan wil toevoegen is deze: de burgerlijke aansprakelijkheid van de ouders wordt nooit gecumuleerd met de andere aansprakelijkheden voor daden van derden, bepaald in artikel 1384, als daar zijn de meesters en de onderwijzers.

Dit principe wordt door haast alle auteurs aangenomen⁽²²⁾.

Het Hof van Cassatie zei in een belangrijk arrest van 9 juli 1934 waarop wij zullen terugkomen, het volgende:⁽²³⁾

« Attendu qu'il résulte des travaux préparatoires de l'article 1384, que la responsabilité des père et mère est fondée sur ce qu'ils n'ont pas rempli le devoir de surveillance que leur impose la puissance paternelle ;

« Attendu qu'il faut conclure de là que si pendant sa minorité, l'enfant cesse d'être sous la surveillance du père pour passer sous l'autorité d'un maître ou commettant, soit sous la surveillance d'un instituteur ou artisan, et s'il cause un dommage, pendant qu'il est placé sous l'autorité ou la surveillance d'une de ces personnes, c'est celle-ci qui sera responsable et le père ne le sera point »⁽²⁴⁾.

Vooral de relatie onderwijsinstellingen is hierbij van belang. Het valt buiten dit onderwerp te ontleden wat moet worden verstaan door de term « onderwijzer » voorzien in artikel 1384 B.W., maar zeker is het dat ook deze term « restrictief » moet geïnterpreteerd worden⁽²⁵⁾;

Een onderwijzer is iemand die *onderwijs* geeft, en bv. niet iemand die opvoedt.

Zo bv. is art. 1384 B.W. niet van toepassing op opvoedingsinstellingen voor zover er geen onderwijs wordt gegeven, (bv. pedagogieën) noch op jeugdgroeperingen, vakantiekampen, enz...⁽²⁶⁾.

Welnu, deze twee principes samen, nl. de limitatieve opsomming van de aansprakelijke personen, alsmede de uitsluiting van iedere cumul van aansprakelijkheden, roepen toch wel bedenkingen op. Sedert de wet van 8 april 1965 op de jeugdbescherming, zijn de bevoegdheden van de jeugdrechter en zijn ingrijpen op het familieleven aanzienlijk uitgebreid (art. 29 en volgende van de wet);

Niet zelden worden thans kinderen geplaatst in homes, instellingen allerhande en zelfs bij private personen.

Datzelfde gebeurt trouwens courant bij voorlopige maatregelen in de scheldingsprocedure.

Dat heeft natuurlijk onmiddellijk tot gevolg dat men zeer gemakkelijk uit het toepassingsveld van art. 1384 treedt. En hieruit vloeit voort dat de rechten van de benadeelde derde minder gewaarborgd zijn.

Natuurlijk kan men opwerpen dat de persoonlijke aansprakelijkheid der ouders toch blijft bestaan, nl. in toepassing van art. 1382 B.W. De derde benadeelde zal altijd mogen bewijzen dat de schade veroorzaakt door de minderjarige te wijten is bv. aan de slechte opvoeding gegeven door de ouders.

Maar hierdoor wordt hij toch in een ongunstiger positie geplaatst, vooral wat de bewijslast betreft. Hij zal immers zowel de schade, als de fout alsmede het oorzakelijk verband tussen deze twee moeten bewijzen. En dat moet hij volgens artikel 1384 niet, vermits althans volgens de klassieke theorie in art. 1384, zowel de fout als het oorzakelijk verband vermoed worden⁽²⁷⁾.

5. Minderjarigheid.

Stappen wij nu over naar een ander element met betrekking tot de burgerlijke aansprakelijkheid van de ouders, nl. de minderjarigheid.

Luidens artikel 1384 zijn de ouders alleen burgerlijk aansprakelijk voor hun *minderjarige* kinderen.

De minderjarige, zegt artikel 388 B.W., is de persoon van het mannelijk of vrouwelijk geslacht die de volle leeftijd van eenentwintig jaar nog niet bereikt heeft.

Theoretisch speelt dus, volgens de tekst, de burgerlijke aansprakelijkheid van de ouders voor hun kinderen tot deze 21 jaar zijn geworden. Ik zeg wel « theoretisch » want verder zullen wij nog zien dat de rechtspraak terecht de toepassing van dit principe heel wat afgezwakt en verzacht heeft. De vraag rijst nochtans of het principe van de leeftijd van 21 jaar in de huidige sociologische constellatie nog wel houdbaar is.

Bij het begin van deze uiteenzetting betoogde ik reeds dat er een zeer snel feitelijk ontvoegdingsproces aan de gang is in de familiale verhoudingen. Een jongen of een meisje van 18 jaar kan men moeilijk nog als een kind beschouwen. Op die leeftijd bezit de jeugd een reeds verregaande zelfstandigheid.

Behoudens enkele zeldzame uitzonderingen beslissen zij gewoonlijk zelf over hun eigen doen en laten.

Men acht de jongens fysiek en psychisch voldoende ontwikkeld om op 18-19 jaar voor de veiligheid van het vaderland te zorgen in het leger.

Mits de nodige opleiding te hebben gekregen mogen jongens en meisjes van 18 jaar af een auto besturen. En let wel: het grootste gedeelte van de gerechtelijke tussenkomsten inzake burgerlijke aansprakelijkheid van de ouders, heeft juist betrekking op verkeersongevallen⁽²⁸⁾.

Zelfs onze jongens en meisjes van 18 jaar hebben reeds hun deel te dragen in het behartigen van het algemeen welzijn, vermits zij een zeker stemrecht hebben gekregen.

Trouwens, de bevoegdheden van de jeugdrechtbanken zijn ook meestal begrensd tot minderjarigen beneden de 18 jaar.

Persoonlijk ben ik dan ook van oordeel dat op het gebied van de burgerlijke aansprakelijkheid van de ouders, de leeftijdsgrens zou moeten teruggebracht worden tot 18 jaar.

Ik vind het in ieder geval niet redelijk een vermoeden van fout te laten wegen op iemand die er in feite helemaal niets kan aan doen⁽²⁹⁾.

Een andere betwisting in de rechtsleer en rechtspraak is de vraag van welke leeftijd af de burgerlijke aansprakelijkheid van de ouders begint te spelen. Anders uitgedrukt: speelt de burgerlijke aansprakelijkheid van de ouders ook voor kinderen die de jaren van onderscheid nog niet bereikt hebben? Of nog anders gezegd: is het

nodig dat de minderjarige zelf ook een fout begaan heeft in de zin van artikel 1382 B.W. om het mechanisme van artikel 1384 in gang te zetten?

Er bestaat over dit probleem een zeer uitgebreide literatuur⁽³⁰⁾.

Sedert het bekend arrest van het Hof van Cassatie van 7 maart 1957, mag men stellen dat het geen belang heeft te onderzoeken of het kind al dan niet de jaren van verstand bereikt heeft. Het volstaat dat het kind een daad stelt die volgens objectieve normen als « ongeoorloofd » (= acte illicite) moet beschouwd worden, met andere woorden een daad die het kind niet het recht had te stellen;

« Attendu », zo zegt het hoogste Hof, « qu'il apparaît sans ambiguïté, du texte de l'arrêt que la Cour d'appel a considéré d'une part, que la responsabilité établie à charge du père par l'article 1384 alinea 2, du Code Civil suppose la preuve d'un acte illicite, cause du dommage, commis par l'enfant mineur, et d'autre part, que cet acte illicite ne peut entraîner sur la base de l'article 1382 du même code, la responsabilité civile du mineur lui-même avant que 'celui-ci a atteint l'âge du discernement' ; en verder :

« Attendu, sans doute, que la responsabilité, mise par l'article 1384, alinea 2, du Code Civil à la charge du père d'un mineur est subordonnée à la condition que le dommage ait été causé par un acte illicite du mineur, mais que le manque de discernement, contrairement à ce qu'affirme le moyen, n'exclut pas que le mineur puisse commettre pareil acte :

« Que l'acte illicite, requis pour l'application de cette disposition légale, est un acte causant un dommage à autrui qui a pour auteur le mineur et que celui-ci n'avait pas le droit de commettre. »

Op 28 oktober 1971 besliste het hoogste Hof nog als volgt :⁽³¹⁾

« Attendu que la responsabilité établie par cet article requiert que le dommage ait été causé par un acte objectivement illicite du mineur et est fondée sur le présomption d'une faute commise par le père et par la mère après le décès du mari, dans sa surveillance ou son éducation »⁽³²⁾.

Ondanks het feit dat de rechtspraak in die zin dan ook als gevestigd mag worden beschouwd, vindt men nog een uitspraak van de rechtbank van Turnhout van 16 april 1961, als deze :

« Overwegende dat kinderen van respectievelijk 5 en 6 jaar nog onvoldoende ontwikkeld zijn om de verkeersregels te kennen en toe te passen. Het is eigen aan zulke jeugdige leeftijd onbezonnen te spelen en o.m. te fietsen, waarbij aanrijdingen en valpartijen onvermijdelijk zijn. Bij gebreke aan fout in hoofde der kinderen is de vader niet aansprakelijk. »

Zulke motivering is natuurlijk totaal verkeerd. Beter ware te zeggen dat in de gegeven omstandigheden, de vader de feiten niet had kunnen beletten, zodat er geen fout in de bewaking was geweest, maar dat is een heel andere benadering van het probleem.

Uit de rechtspraak kan men integendeel afleiden dat de burgerlijke aansprakelijkheid van de ouders voor de kleine kinderen scherper gesteld wordt dan voor de grotere, omdat de bewakingsplicht voor deze kleuters groter is.

Niets belet de derde benadeelde natuurlijk ook de minderjarige zelf aan te pakken, deze dan vertegenwoordigd door zijn ouders; maar dan moet de derde de fout in hoofde van de minderjarige bewijzen, hetgeen impliceert dat deze de jaren van verstand bereikt heeft, hetgeen uiteraard tot de appreciatie van de feitenrechter behoort.

6. Ontvoogde minderjarige.

In verband met de minderjarigheid van de inwonende kinderen, werd herhaaldelijk de vraag gesteld : quid met de ontvoogde kinderen ?

Het gebeurt inderdaad meer en meer dat aankomende jongens en meisjes, vooral met het oog op handeldrijven, ontvoogd worden.

Bij het begin van deze uiteenzetting betoogde ik dat de basis van de burgerlijke aansprakelijkheid van de ouders gelegen is in de ouderlijke macht. Welnu, door de ontvoogding wordt deze ouderlijke macht opgeheven (Art. 372 B.W.). Hieruit vloeit dan ook logisch voort dat de burgerlijke aansprakelijkheid zou ophouden⁽³³⁾ zelfs als de minderjarige blijft inwonen.

Deze thesis wordt door het grootste gedeelte van de rechtsgeleerden verdedigd⁽³⁴⁾. Maar niet allen aanvaarden die opinie.

Men zegt dat artikel 1384 geen uitzondering voorziet en dat derhalve de burgerlijke aansprakelijkheid blijft spelen, voor zover alle andere voorwaarden vervuld blijven⁽³⁵⁾.

Ik meen dat in België deze betwisting is beslecht door een principesarrest van het Hof van Cassatie van 11 februari 1946⁽³⁶⁾.

Deze stellingname werd bekrachtigd in een arrest van het Hof van Cassatie van 6 maart 1950⁽³⁷⁾, in volgende termen :

« Lorsqu'une infraction à la réglementation sur la police du roulage est commise par un mineur émancipé, habitant avec ses parents, ceux-ci ne sont pas, en cette qualité, civilement responsables des condamnations à l'amende, aux dommages-intérêts et aux frais prononcés contre leur enfant. »⁽³⁸⁾

Dit standpunt is onaanvechtbaar bij ontvoogding wegens huwelijk, maar er moet toch voorbehoud gemaakt worden in de gevallen van vrijwillige ontvoogding. Het is maar al te duidelijk dat de ontvoogding geen middel mag zijn voor de ouders om aan hun burgerlijke aansprakelijkheid te ontsnappen.

Maar in dit geval zou men artikel 1382-1383 kunnen inroepen⁽³⁹⁾.

7. Inwonen.

Maar het wordt tijd dit ik de discussie omtrent de minderjarigheid verlaat, om even Uw aandacht te vragen voor een ander element van de aansprakelijkheid van de ouders : nl. het inwonen.

Volgens artikel 1384 § 4 B.W. speelt de burgerlijke aansprakelijkheid van de ouders immers slechts voor *inwonende* kinderen. Wat moet onder de term « inwonen » verstaan worden ?

Alvorens het begrip onder het ontleedmes te brengen weze opgemerkt dat in iedere gerechtelijke uitspraak waarbij de burgerlijke aansprakelijkheid van de ouders als bewezen wordt beschouwd, de rechter de werkelijkheid van het inwonen moet vaststellen, op gevaar af anders een middel tot cassatie te scheppen⁽⁴⁰⁾.

Wat nu de term « inwonen » betreft : zeker is dat hier niet de juridische term van « domicile » bedoeld wordt⁽⁴¹⁾.

Wat de wetgever op het oog heeft is « het verblijf » van de minderjarige (la résidence). Het is dus eerder een feitelijke begrip ; het gaat om een werkelijk samenwonen⁽⁴²⁾.

De burgerlijke rechtbank van Hasselt vonniste op 22 februari 1952, m.i. terecht als volgt⁽⁴³⁾ :

« Overwegende dat, aangesproken op grond van artikel 1384 van het Burgerlijk Wetboek als persoonlijk verantwoordelijk voor de schade, veroorzaakt door de fout van zijn minderjarige zoon, verweerder aanvoert dat deze niet bij hem inwoonde in de zin bedoeld bij voormelde wetttekst ;

« Overwegende dat rechtsleer en rechtspraak het vrijwel

eens zijn dat, wanneer artikel 1384 van het Burgerlijk Wetboek spreekt van kinderen die bij hun ouders inwonen, hier niet bedoeld wordt de wettelijke woonplaats, maar hun feitelijke verblijfplaats;

« Overwegende dat zulks logisch is, vermits uit de tekst van bedoeld artikel genomen in zijn geheel, duidelijk blijkt dat de wetgever de ouders verantwoordelijk heeft willen stellen voor de fouten, door hun minderjarige kinderen begaan, in zoverre zij het werkelijk toezicht hebben op hun kinderen, op voorwaarde natuurlijk dat zij ze niet lichtzinnig hun eigen gang laten gaan » ⁽⁴⁴⁾.

Het zal de feitenrechter zijn die soeverein oordeelt of er al dan niet een « werkelijk inwonen » is. Tot zover zijn de principes nogal klaar afgelijnd. Maar wat al moeilijkheden biedt de toepassing ervan!

Wanneer houdt het werkelijk inwonen op en vervalt derhalve de burgerlijke aansprakelijkheid van de ouders? Quid b.v. als de minderjarige tijdens de week ergens op « kot » is in een universiteitsstad of in een pedagogie logeert? Quid als de minderjarige er op eigen houtje van door gaat?

M.a.w. blijft de burgerlijke aansprakelijkheid bestaan als de minderjarige zich op onwettige wijze onttrekt aan het gezag van zijn ouders? Men hoeft maar rond zich te kijken om tientallen dergelijke gevallen vast te stellen.

Een gedeelte van de Belgische rechtspraak is van oordeel dat de burgerlijke aansprakelijkheid van de ouders ophoudt, welke ook het motief van het niet-inwonen is, zelfs als de minderjarige wettelijk gedomicilieerd blijft bij de ouders ⁽⁴⁵⁾.

Ook Roger Dalcq kleeft deze zienswijze aan ⁽⁴⁶⁾.

Een ander gedeelte echter is van oordeel dat de burgerlijke aansprakelijkheid van de ouders slechts ophoudt wanneer de verwijdering uit de ouderlijke woning om een wettelijke oorzaak gebeurt ⁽⁴⁷⁾. Dat is alleszins de konstante rechtsleer en rechtspraak in Frankrijk ⁽⁴⁸⁾.

N. 757

« Mais ceci ne signifie pas, schrijven Mazeaud et Tunc, que dès que l'enfant a quitté le domicile paternel, la responsabilité de l'article 1384, al. 4 disparaît.

« Pour que le texte cesse de s'appliquer, il faut que le départ de l'enfant ne soit pas la conséquence d'un défaut de surveillance.

« Le père qui, par exemple, laisse vagabonder son enfant, est certainement responsable, aux termes de l'article 1384, des dommages que ce dernier peut commettre. En un mot, pour que l'article 1384 ne puisse pas être invoqué, il faut qu'il y ait un motif légitime à l'absence de cohabitation. »

In België wordt deze moeilijkheid nogal eens omzeild door niet artikel 1384 maar wel artikel 1382 B.W. toe te passen. Niets belet immers dat de benadeelde partij tracht te bewijzen dat de door hem geleden schade, o.m. te wijten is aan de laksheid of de slechte opvoeding door de ouders ⁽⁴⁹⁾.

Maar dan verliest de eiser het voordeel van de bewijsvermoedens. Persoonlijk deel ik de mening van Roger Dalcq en wel om de twee motieven die hij aanhaalt ⁽⁵⁰⁾:

1. De principes van de burgerlijke aansprakelijkheid van de ouders moeten restrictief worden geëerbiedigd: de wet zegt « inwonende ». Het volstaat derhalve dat er een feitelijke verwijdering is (natuurlijk van enige duur) om het vermoeden van aansprakelijkheid te doen wegvallen.

2. Bovendien zou men aan de ouders een aanvullende bewijslast opleggen, nl. dat een verwijdering een wettelijk karakter heeft. En die bewijslast is reeds in se zwaar genoeg ⁽⁵¹⁾.

Dat aldus de slachtoffers dikwijls in de kou komen te staan, kan waar zijn, maar verandert niets aan de wettekst. Bovendien kan dit probleem op een andere manier worden ondervangen zoals moge blijken uit de conclusies van deze uiteenzetting.

Wat er ook van zij; zeker is het dat de burgerlijke aansprakelijkheid niet speelt als de minderjarige om een gegronde reden niet in feite inwoont, bv. militairen in garnizoen of op thuisweg ⁽⁵²⁾.

Maar vele vragen blijven onopgelost. Quid bv. wanneer de ouders in feite gescheiden leven en een minderjarig kind aan een ouder bij rechterlijke beslissing is toevertrouwd, maar in feite bij de andere inwoont? ⁽⁵³⁾

Moet het inwonen een zeker karakter van permanentie hebben of niet? ⁽⁵⁴⁾

Denk aan het kind dat bij in feite gescheiden ouders, tijdens het weekend van de ene partner naar de andere gaat. Denk aan het kind dat een paar dagen bij familie of vrienden of met een jeugdbeweging met vakantie gaat ⁽⁵⁵⁾.

Het spreekt vanzelf dat naarmate de familiale banden losser worden, de opgroeiende jeugd vroeger en vollediger zelfstandig wordt. Deze gevallen zullen worden vermenigvuldigd en er moet naar gelijke wettelijke oplossingen gezocht worden.

8. Vermoeden van aansprakelijkheid.

Alvorens tot conclusies te komen, wens ik nog vlug een laatste probleem aan te raken, nl. welk vermoeden van aansprakelijkheid wordt door artikel 1384 al. 4 gecreëerd?

Ik zal mij beperken tot enkele krachtlijnen over dit probleem. Het zou op zichzelf stof genoeg bieden voor een urenlange uiteenzetting en bovendien zijn er boekdelen rechtsleer en rechtspraak verschenen over deze aangelegenheid.

De klassieke theorie is U voldoende bekend: Artikel 1384, alinea 4 creëert een vermoeden juris tantum van de aansprakelijkheid van de ouders voor de ongeoorloofde daden van hun minderjarige inwonende kinderen. De ouders kunnen zich van dit vermoeden van aansprakelijkheid bevrijden door er een dubbel bewijs van te leveren:

nl. dat zij een goede opvoeding hebben gegeven en dat zij hun bewakingsplicht voldoende hebben uitgeoefend ⁽⁵⁶⁾.

In België heeft men een tijd lang gemeend dat het arrest van het Hof van Cassatie van 9 juli 1934 ⁽⁵⁷⁾ hierin een principiële wijziging zou hebben aangebracht in deze zin dat het vermoeden juris tantum waarvan wij zo juist gewag gemaakt hebben werden weerlegd wanneer de ouders het bewijs leverden dat zij hun bewakingsplicht voldoende hadden uitgeoefend. De goede opvoeding werd dan vermoed te hebben bestaan.

Dergelijk systeem vindt men terug in zeer veel gerechtelijke uitspraken ⁽⁵⁸⁾.

Sommige uitspraken zeggen zelfs expliciet dat het bewijs van de slechte opvoeding eventueel door de benadeelde partij mag worden geleverd. Maar dan wordt het eerder artikel 1382 dat speelt. Op zichzelf is dat, sedert het nieuw gerechtelijk wetboek in voege is getreden niet zo erg.

Men mag immers thans tijdens de procedure rustig van het ene artikel naar het andere overstappen. Maar natuurlijk verandert dan ook volledig het regime van de bewijslast. (Art. 807 G.W.) (58a Ber. Brussel, 13 jan. 1970 — Bul. Ass. 1970, blz. 541).

Zoals ik reeds zegde ontbreekt ons de tijd om deze betwisting volledig uit te diepen. Wij kunnen alleen maar betreuren dat ons Hof van Cassatie hierin tot op heden geen klare stelling heeft gekozen, derwijze dat de tegenstellingen in de rechtspraak blijven voortbestaan ⁽⁵⁹⁾.

Als men het arrest van ons hoogste Hof van 25 mei 1964 ⁽⁶⁰⁾ leest, heeft men toch eerder de indruk dat men terugkeert naar de klassieke theorie van het dubbel vermoeden, hetgeen er op neerkomt dat de positie van de ouders er niet op verbetert ⁽⁶¹⁾.

Men kan nochtans stellen dat de rechtspraak nogal soepel is over het begrip: « bewakingsplicht » en dat zulks in ieder geval afzonderlijk en in concreto moet onderzocht worden.

Zeer dikwijls treft men als motief aan dat de vader het gewraakte feit in geen enkel opzicht had kunnen beletten⁽⁶²⁾.

De algemene regel is: hoe jonger het kind, hoe groter de bewakingsplicht. Vooral in verband met verkeersongevallen, veroorzaakt door minderjarigen, stellen zich heden ten dage dikwijls pijnlijke problemen.

Quid als een jongen van 17 jaar de auto van vader neemt om met de vrienden een toertje te doen?

Quid als een jongen van dezelfde leeftijd met een bromfiets en daarop een duozitter rijdt en een ongeval veroorzaakt.

Ik heb kunnen vaststellen dat ook in onze Limburgse rechtbanken de opinies tussen de magistraten nogal verdeeld zijn. Niet zelden bestaan in een zelfde rechtbank zelfs duidelijke verschillen in de standpunten van de onderscheidene kamers.

Zulks bevordert alleszins niet de rechtszekerheid.

9. Conclusies.

Zoals ik bij mijn inleiding vooropstelde, was het mij onmogelijk in de tijd die mij werd toegemeten, heel de problematiek van de burgerlijke aansprakelijkheid van de ouders uit de doeken te doen.

Nog tientallen aspecten en nuanceringen moest ik buiten beschouwing laten.

Ik meen dat de tijd gekomen is om conclusies te trekken en deze zijn de volgende:

1. De tekst van art. 1384 alinea 4 en 5 is zeker niet meer aangepast aan het geheel van de wettelijke bepalingen van ons familierecht. Man en vrouw moeten m.i. volledig gelijkgesteld worden op het stuk van de burgerlijke aansprakelijkheid, vermits zij ook beiden, sedert de wet van 8 april 1965, de ouderlijke macht uitoefenen;

2. Persoonlijk ben ik ook van mening dat door een wettelijke interventie, de burgerlijke aansprakelijkheid van de ouders in ieder geval zou dienen beperkt te worden voor minderjarigen tot de leeftijd van 18 jaar.

3. Eveneens meen ik dat, hetzij door een wettelijke interventie hetzij door een klare rechtspraak van het Hof van Cassatie, de betwistingen over de aard van de vermoedens zouden moeten opgeruimd worden. Er heerst daaromtrent een al te grote verscheidenheid in de rechtspraak ten gronde, hetgeen de rechtszekerheid schaadt.

4. Belangrijker is echter de vraag of niet heel de structuur van de burgerlijke aansprakelijkheid van de ouders moet herdacht worden.

In het begin van deze uiteenzetting wees ik U op de fundamentele wijzigingen die zich voordoen in onze familiale verhoudingen.

Begrippen als ouderlijke macht krijgen thans een heel andere sociale betekenis. En mag de wetgever de sociologische verschuivingen dan wel wat achterna hinken, toch is het zeker niet gezond dat men rechtsstructuren en rechtsfiguren handhaaft die helemaal niet meer aangepast zijn aan de maatschappelijke verhoudingen⁽⁶³⁾.

Indien men de belangen van de derde benadeelde partij maximaal wenst te beschermen, dan stel ik voor dat er een soort verplichte familiale verzekering zou worden tot stand gebracht, zoals dit voor motorvoertuigen werd gedaan.

In dat geval kan men zelfs denken aan een «aansprakelijkheid zonder fout», zoals de laatste jaren door enkele eminente rechtsgeleerden werd verkondigd.

In ieder geval acht ik het niet meer verantwoord dat men de ouders nog burgerlijk aansprakelijk stelt voor jongens en meisjes van 16-17 of 18 jaar, die hun eigen werkkring of studiemilieu hebben en zich als zelfstandige volwassenen gedragen.

Ik vind het dan ook buitengewoon interessant te vernemen dat Minister Vranckx eerlang een wetsontwerp zal neerleggen om de leeftijd met betrekking tot de burgerlijke aansprakelijkheid van de ouders, te verminderen tot 18 jaar⁽⁶⁴⁾.

Met de hand op het hart kan ik U verzekeren dat er tussen Minister Vranckx en mij zelf, om meer dan één reden, geen collusie bestaan heeft.

Maar als zulk een wijs man als onze Minister van Justitie dergelijke initiatieven gaat nemen, dan vlei ik mij met de gedachte, dat de studie van de burgerlijke aansprakelijkheid van de ouders in deze tijd, mij eigenlijk niet tot zo dwaze conclusies heeft geleid.

(1) Mazeaud, H. et L. et Tunc, A. — *Traité théorique et pratique de la responsabilité civile, délictuelle et contractuelle*, nr. 734.

(2) Tarrible, «Discours», nr. 21, Locré, t. VI, blz. 287; Laurent t. 20, blz. 591. Zie ook: Travaux et Conférences de l'Université libre de Bruxelles, Faculté de Droit, t. V, sept. 1957; — Willy Mathaux, «La responsabilité des parents suivant l'article 1384 du Code Civil», blz. 175 en volg.; — Pierre Ollier, «Responsabilité personnelle et garantie du fait d'autrui dans la responsabilité légale des père et mère», (R.G.A.R., 1960, nr. 6464); — Les Nouvelles, Les Causes de responsabilité, nr. 1578 en volg.; — Guy Boumal, De la responsabilité des parents, R.G.A.R., 1952, nr. 5013; — De Page, *Traité élémentaire de droit civil*, t. II, 974; — Burgerl. Rechtbank Hasselt, 22.2.1952.

(3) De Page, *Traité élémentaire de Droit Civil Belge*, t. I, nr. 757.

(4) Kluyskens, H., *Personen en Familierecht*, nr. 618.

(5) De Page, t. I, nr. 759.

(6) Henri Lalou, *Traité pratique de la responsabilité civile*, 1943, nr. 975. — Zie ook: Laurent, t. 20, nr. 553.

(7) Laurent, t. 20, nr. 554.

(8) Kinderrechter, Tongeren, 13 dec. 1958, R.W., 1958-59.

(9) Zie ook: Kinderrechter Tongeren, 20.6.1959, R.W., 1959-1960, kol. 214; — Les Nouvelles, nr. 181.

(10) Mazeaud et Tunc, t. I, nr. 738; — De Page, t. II, n° 973; — Rep. Prat. Droit Belge, - verbo «Responsabilité», nr. 546 tot 552; — Les Nouvelles, nr. 1579.

(11) Trib. Civ. Dinant, 1 juli 1943, R.G.A.R., 1946, nr. 3912; — Trib. Civ. Dinant, 15 jan. 1949, Bull. Ass., 1949, blz. 232; — Civ. Liège, 8.11.1966, Pas., 1967, III, 54; — Jurisprudence de Liège, 1966-67, blz. 165.

(12) R.W., 1960-61, kol. 294.

(13) De Page, t. II, nr. 973.

(14) Jurisprudence de Liège, 1967-1968, blz. 43.

(15) Les Nouvelles, nr. 1577.

(16) Bull. Ass., 1971, blz. 986, met Noot.

(17) Zie Les Nouvelles, nr. 1591; — Blanc Emmanuel, La Responsabilité des parents, nr. 7 en 8; — Mazeaud et Tunc, op. cit., nr. 744; — De Page, t. II, nr. 973.

(18) Les Nouvelles, nr. 1592; — Revue trimestrielle de Droit civil, 1956, blz. 524 en volg.; — Pierre Ollier, op. cit., nr. 19; — Jeugdrechtsbank Brugge, 25 oktober 1967, Documentatie Jeugdbescherming, III, nr. 61; — R.P.D.B., verbo «Responsabilité», 556.

(19) R.P.D.B., verbo «Responsabilité», nr. 556.

(20) Laurent, t. 20, nr. 554; — R.P.D.B., nr. 566; — De Page, t. II, 973; — Mazeaud et Tunc, nr. 742; — Blanc, op. cit., nr. 44.

Voor de niet erkende natuurlijke kinderen, zie: Verviers, 9 april 1914, Pas., III, 311; — Tournai, 12 oct. 1928, R.G.A.R., 1929, nr. 505; — De Page, t. II, nr. 973, not. 3; — Mazeaud et Tunc, nr. 742; — R.P.D.B., nr. 563.

(21) Charleroi, 13 dec. 1904, J.T., 1905, 250; — Tournai, 12 oct. 1928, R.G.A.R., 1929, 505.

(22) Zie: Les Nouvelles, nr. 1642-1643; — De Page, t. II, nr. 974; — R.P.D.B., nr. 540 en volg.; — Laurent, t. 20, nr. 562; — Robin et Lagasse (Examen de jurisprudence); — Revue Critique de Droit Belge, nr. 1949, blz. 66, 1955, nr. 230; — Blanc, op. cit., nr. 101, en volg.

(23) Pas., I, 352.

(24) Zie: J.d. P., Eghezée, 29 dec. 1936, Bull. Ass., 1936, blz. 990; — Brussel, 14 juli 1945, J.T., 1945, blz. 528; — Cass., 10 juli 1950, R.G.A.R., 1951, 4775; — Vrederecht, Anderlecht, 2 feb. 1950, R.W., 1950-51, kol. 147; — Brussel, 28 dec. 1948, J.T., 538; — Nicolas Voskressensky «La Responsabilité délictuelle et quasi délictuelle», 1949-1950, J.T., 1951, blz. 315; — Rb. van Koophandel, Verviers, 13 maart 1952, J.L., 1951-52, blz. 245; — Luik, 29 mei 1961, Jur. App. Liège, 1961-62, blz. 161.

(25) De Page, t. II, 980.

(26) Burgerl. Rb., 30 juni 1955, Bull. Ass., 1956, nr. 85.

(27) Zie: Pierre Ollier, op. cit., R.G.A.R., 1960, nr. 6464.

(28) Zie: Jeugdrechter, Luik, 9 maart 1949, R.G.A.R., 4414; — Burgerl. Rb. Antwerpen, 14 dec. 1951, R.W., 1951-52, kol. 1396; — Burgerl. Rb. Luik, 3 maart 1952, Bull. Ass., 1952, blz. 792; — Luik, 1 april 1953, R.G.A.R., 1953, nr. 5219; — Corr. Rb. Luik, 20 mei 1953, Bull. Ass., 1954, blz. 102; — Luik, 14 juli 1953, R.G.A.R., 1954, nr. 5382; — Vrederecht Peer, 28 juni 1955, R.G.A.R., 1955, nr. 5601; — Gent, 3 jan. 1955, Bull. Ass., 1955, blz. 568; — Brussel, 19 april 1958, R.G.A.R., 1960, nr. 6427; — Burgerl. Rb. Antwerpen, 6 feb. 1959, R.G.A.R., 1961, nr. 6782; — Kinderrechter Tongeren, 26 juni 1960, R.W., 1960-61, kol. 243; — Ber. Luik, 17.5.1962, Jurispr. Liège, 1962-63, blz. 17; — Kinderrechter Tongeren, 26 juni 1960, Jurispr. Liège, 1961-62, blz. 31; — Burgerl. Rb. Brussel, 6 dec. 1960, Bull. Ass., 1962, blz. 141, met referenties; — Vrederecht Seraing, 16 juni 1961, Jur. Liège, 1961-62, blz. 69; — Luik, 8 nov. 1961, Jur. Liège, 1961-62, blz. 128; — Corr. Rb. Dinant, 4 april 1962, R.G.A.R., 1962, nr. 6908; — Corr. Rb. Luik, 17 sept. 1966, Jur. Liège, 1966-67, blz. 50; — Burgerl. Rb. Verviers, 18 dec. 1967, R.G.A.R., 1969, nr. 8174; — Willy Mathoux, op. cit., nr. 193; — A. Lagasse: La responsabilité des parents d'un enfant mineur n'ayant pas atteint l'âge du discernement; — Revue Critique de Jurisprudence Belge 1959, blz. 33.

(29) Pierre Ollier, op. cit., nr. 6764, 8°.

(30) Zie: Guy Boumal «De la capacité Aquillienne du mineur, et de sa responsabilité civile personnelle», R.G.A.R., 1952, nr. 4961; — Guy Boumal «De la responsabilité des parents», R.G.A.R., 1952, nr. 4979; — Willy Mathoux, «La responsabilité des parents suivant l'article 1384 du Code civil», 1957, blz. 182; — Mazeaud et Tunc, nr. 763 en volg.; — R.P.D.B., nr. 574-575; — Les Nouvelles, nr. 1597; — De Page, t. II, nr. 973 en 977; — Laurent, t. 20, nr. 561.

(31) J.T., 1972, blz. 84.

(32) Zie Revue Critique de Jurisprudence Belge, 1959, blz. 18 en volg., met belangrijke noot van Prof. A. Lagasse; — R.G.A.R., 1953, nr. 6083.

Rechtspraak: Burgerl. Rb. Aarlen, 17 juli 1901; — Pandectes Périodiques, 1903, blz. 87; — Burgerl. Rb. Dinant, 17.1.1949, R.G.A.R., 1949, nr. 4501; — Brussel, 4 nov. 1955, Pas., 1956, II, 120; — Brussel, 9 feb. 1955, J.T., 1956, blz. 232 met noot van R.O. Dalcq; — Brussel, 23 nov. 1958, Bull. Ass., 1960, blz. 466; — Brussel, 1 maart 1958, R.G.A.R., 1960, nr. 5215; — Luik, 16 april 1959, R.G.A.R., 1961, nr. 6636; — Luik, 25 oct. 1961, Jur. Liège, 1961-62, blz. 89; — Vrederecht, Luik, 17 aug. 1962, Jur. Liège, blz. 23; — Brussel, 4 dec. 1970, J.T., 1971, blz. 236.

(33) Les Nouvelles, nr. 1582.

(34) De Page, t. II, nr. 973; — Mazeaud et Tunc, nr. 755; — R.P.D.B., nr. 577 tot 579; — Laurent, t. 20, nr. 558.

(35) Zie o.m. Baudry-Lacantinene, t. II, nr. 291; — Planiol et Ripert, t. VI, nr. 629; — Pison et De Villé, nr. 78; — Lalou Henri, Traité pratique de la responsabilité civile, 1943, blz. 520, 527.

(36) J.T., 1946, blz. 1127, R.G.A.R., 1946, nr. 3913.

(37) Pas., 1950, I, 477.

(38) Zie ook: J.C. Bats, «A propos de l'arrêt de la Cour de Cassation du 6 mars 1950», R.G.A.R., 1954, nr. 5269; — Brussel, 8 maart 1956, Bull. Ass., 1957, blz. 394 met noot; — Corr. Rb. Hasselt, 9 feb. 1961, Jur. Liège, 1961, blz. 303; — Jeugdrb. Turnhout, 11 feb. 1970, Documentatie inzake jeugdbescherming, I, 21; — Willy Mathoux, op. cit., blz. 17.

(39) Mazeaud et Tunc, nr. 755.

(40) Cassatie, 13 juni 1955, Pas., 1955, 1115; — Pierre Ollier, op. cit., nr. 8-9; — Burgerl. Rb., Hasselt, 29.2.1972, onuitgegeven.

(41) De Page, t. II, nr. 973, B; — Les Nouvelles, Les causes de responsabilité, nr. 1599; — R.P.D.B., Responsabilité, nr. 580.

(42) Beroep Gent, 10 nov. 1951, R.W., 1951-52, kol. 1009.

(43) R.W., 1951-52, kol. 1588.

(44) Zie ook: Vrederecht Peer, 18 nov. 1955, R.W., 1956-57, kol. 303.

(45) Zie: Les Nouvelles, op. cit., nr. 1602, met aangehaalde rechtsleer en rechtspraak.

(46) Les Nouvelles, nr. 1604.

(47) Burg. Rb. Tongeren, 20 juni 1959, Bull. Ass., 1961, blz. 5661; — Kinderrechter Tongeren, 20.6.1959, Bull. Ass., 1961, blz. 566.

(48) Mazeaud et Tunc, t. I, nrs. 757 tot 759.

(49) Cassatie, 15 juni 1925, Pas., 1925, I, 286; — Blanc: «La condition de cohabitation et la responsabilité des parents»; — Gaz. Pal., 21 mars 1952.

(50) Nr. 1604.

(51) Zie: Pierre Ollier, op. cit., nr. 8.

(52) Corr. Rb. Hasselt, 10.1.1959, R.G.A.R., 1961, nr. 6759.

(53) Burg. Rb. Antwerpen, 3 dec. 1959, R.W., 1960-61, kol. 294.

(54) Beroep Gent, 10 dec. 1960, Pas., 1961, II, 171; — Vrederecht Turnhout, 14.4.1966, Turnhouts Rechtsleven, nr. 421.

(55) Jeugdrechtbank Brussel, 22.2.1968; — Documentatie Jeugdbescherming, III, nr. 61; — Zie: Willy Mathoux, op. cit., blz. 181; — Corr. Rb. Gent, 16 juni 1954, R.W., 1954-55, kol. 803.

(56) Zie o.m.: De Page, t. II, nr. 974; — Laurent, t. XX, nr. 553 en 564 en volgende; — Kluyskens, Verbintenissen, nr. 382; — Mazeaud et Tunc, op. cit., nr. 767.

En als recente rechtspraak: Burg. Rb. Dinant, 17.1.1949, R.G.A.R., 1949, blz. 4501; — Cass. 7 maart 1949, Pas., I, 185; — Burg. Rb. Brussel, 12.7.1949, R.G.A.R., 1950, nr. 4565; — Kinderrechter Gent, 13.12.1949, J.T., 1950, blz. 73; — Brussel 28 dec. 1949, R.G.A.R., 1950, nr. 4610; — Burg. Rb. Luik, 28 juni 1950, Jur. Liège, 1950-51, blz. 21; — Brussel, 12 april 1951, R.W., 1951-52, kol. 1128; — Burg. Rb. Hasselt, 14 dec. 1951, R.W., 1951-52, kol. 1396; — Brussel 24 feb. 1951, Bull. Ass., 1951, blz. 533; — Burg. Rb. Dinant, 10 maart 1952, R.G.A.R., 1962, nr. 5252; — Luik, 4 nov. 1953, Bull. Ass., 1954, blz. 117; — Corr. Rb. Hasselt, 3 feb. 1953, R.W., 1953-54, kol. 1690; — Burg. Rb. Namen, 12 jan. 1953, Jur. Liège, 1952-53, blz. 173; — Corr. Rb. Bergen, 30 dec. 1954, Bull. Ass., 1955, blz. 259; — Vrederecht Kortrijk, 6 aug. 1957, R.W., 1957-58, kol. 1362; — Cass. 26 sept. 1955, R.G.A.R., 1956, nr. 5646; — Corr. Rb. Luik, 16 jan. 1956, J.L., 1955-56, blz. 162; — Brussel, 1 feb. 1956, Bull. Ass., 1956, blz. 412; — Burg. Rb. Brussel, 24 dec. 1957, J.T., 1958, blz. 293; — Kinderrechter Tongeren, 7 jan. 1957, R.W., 1956-57, kol. 1855; — Burg. Rb. Brussel, 24 dec. 1957, J.T., 1958, blz. 293; — Burg. Rb. Doornik, 4 feb. 1959, R.G.A.R., 1960, nr. 6224; — Burg. Rb. Antwerpen, 6 feb. 1959, Bull. Ass., 1960, blz. 662; — Vrederecht Gent, 31 dec. 1959, Bull. Ass., 1962, blz. 326; — Burg. Rb. Antwerpen, 6 feb. 1959, R.W., 1959-60, kol. 1508; — Cass. 8 feb. 1960, Pas., 1960, I, 640; — Brussel, 26 maart 1962, R.G.A.R., 1962, nr. 7010; — Vrederecht Sint-Truiden, 12 feb. 1963, R.G.A.R., 1964, nr. 7178; — Luik, 15 maart 1963, R.W., 1963-64, kol. 262; — Cass., 25 mei 1964, J.T., 1965, nr. 20; — Brussel, 26 oct. 1964, R.G.A.R., 1966, nr. 7712; — Brussel, 20 jan. 1965, R.G.A.R., 1965, nr. 7510; — Cass. 3 nov. 1965, J.T., 1966, blz. 320; — Burg. Rb. Aarlen, 5 feb. 1966, J.L., 1965-66, blz. 206; — Burg. Rb. Verviers, 18 dec. 1967, Bull. Ass., 1968, blz. 766; — Burg. Rb. Brussel, 18 dec. 1968, Bull. Ass., 1970, blz. 700; — Luik, 25 feb. 1969, J.L., 1969, 70, blz. 9; — Brussel, 4 dec. 1979, J.T., 1971, blz. 236; — Burg. Rb. Hasselt, 14 dec. 1971, onuitgegeven; — Cass. 28 oct. 1971, J.T., 1972, blz. 84.

(57) Pas., 1934, 352.

(58) Cass., 9 juli 1934, Pas., I, 352; — Corr. Rb. Brugge, 16 jan. 1936, R.W., 1935-36, kol. 961; — Vrederecht Eghezée, 29 dec. 1936, Bull. Ass., 1936, blz. 990; — Corr. Rb. Brussel, 15 feb. 1946, J.T., 1946, blz. 172; — Vrederecht Luik, 28 jan. 1948, R.G.A.R., 1940, nr. 4212 met belangrijke opmerkingen; — Vrederecht Anderlecht, 2 feb. 1950, R.W., 1950-51, kol. 1477; — Burg. Rb. Luik, 3 maart 1952, Bull. Ass., 1952, blz. 792; — Luik, 30 juni 1953, J.L. 1953-54, blz. 73; — Pol. Rb. Paturages, 12 nov. 1954, Bull. Ass., 1955, blz. 90; — Vrederecht Peer, 25 mei 1955, R.W., 1955-56, kol. 767 met noot van R. Dalcq; — Brussel, 4 november 1955, 2 dec. 1955, Pas. 1956, II, 120; — Brussel, 8 maart 1956, Bull. Ass., 1957, blz. 394, met «Observations»; — Cass., 7 maart 1967, R.G.A.R., 1953, nr. 6083, met Noot van A. Lagasse; — Brussel, 19 april 1953, R.G.A.R., 1960, nr. 6927; — Luik, 16 april 1959, R.G.A.R., 1961, nr. 6636; — Kinderrechter Tongeren, 26 juni 1960, R.W., 1960-61, kol. 243; — Burg. Rb. Verviers, 28 juni 1960, J.L., 1961, blz. 140; — Burg. Rb. Hoei, 10 feb. 1960, J.T., 1960, blz. 377; — Gent, 10 dec. 1960, R.W., 1960-61, kol. 1340; — Vrederecht Seraing, 16 juni 1961, J.L., 1961-62, blz. 469; — Gent, 28 april 1961, R.W., 1960-61, kol. 805; — Burg. Rb. Brussel, 31.1.1961, J.T., 1961, blz. 80; — Corr. Rb. Dinant, 4 april 1962, R.G.A.R., 1962, nr. 6908; — Vrederecht Sint-Truiden, 12 feb. 1963, R.W., 1963-64, kol. 793; — Brussel, 26 maart 1963, R.G.A.R., 1963, nr. 7010; — Luik, 6 juni 1964, J.L., 1964-65, blz. 18; — Brussel, 24 dec. 1964, Bull. Ass., 1965, blz. 932; — Luik, 15 nov. 1966, J.L., 1966-67, blz. 209; — Burg. Rb. Aarlen, 25 maart 1966, J.L., 1966-70, blz. 288; — (58a) Brussel, 13 jan. 1970, Bull. Ass., 1970, blz. 541.

(59) Zie: Cass., 17 juni 1948, Pas., I, 397; — Cass., 7 maart 1949, Pas., I, 185; — Cass., 11 feb. 1946, Pas., I, 62; — Cass., 6 maart 1950, Pas., 1950, I, 477; — Cass., 10 juli 1950, Pas., I, 828.

(60) J.T., 1965, blz. 20.

(61) Zie ook: Cass., 7 april 1952, Pas., 1952, I, 511; — Cass., 25 mei 1964, J.T., 1965, blz. 20; — Cass., 26 maart 1956, Pas., 1956, I, 791; — Cass., 28 okt. 1971, J.T., 1972, blz. 84.

(62) Brussel, 12 april 1951, R.W., 1951-52, kol. 1128; — Brussel 24 feb. 1951, R.G.A.R., 1954, nr. 5403; — Gent, 10 nov. 1951, R.W., 1951-52, kol. 1009; — Burg. Rb. Dinant, 10 maart 1952, R.G.A.R., 1962, nr. 5252; — Burg. Rb. Luik, 3 maart 1952, J.T., 1952, blz. 385; — Luik, 1 april 1953, R.G.A.R., 1953, nr. 5219; — Vrederecht Kortrijk, 6 aug. 1957, R.W., 1957-58, kol. 1362; — Vrederecht Peer, 28 juni 1955, R.G.A.R., 1955, nr. 5601; — Gent, 30 juni 1955, Bull. Ass., 1956, blz. 85; — Corr. Rb. Luik, 16 jan. 1956, J.L., 1955-56, blz. 162; — Burg. Rb. Brussel, 20 dec. 1957, Bull. Ass., 1959, blz. 411; — Kinderrechter Tongeren, 7 jan. 1957, R.W., 1956-57, kol. 1859; — Brussel, 19 april 1958, R.W., 1959-60, kol. 133; — Burg. Rb. Antwerpen, 9 feb. 1959, Bull. Ass., 1960, blz. 664; — Vrederecht Fleron, 17 juni 1960, Bull. Ass., 1961, blz. 157;

— Luik, 17 mei 1962, J.L., 1962-63, blz. 17; — Vredegerecht Seraing, 16 juni 1961, J.L., 1961-62, blz. 69; — Gent, 28 april 1961, R.W., 1961-62, kol. 805; — Corr. Rb. Hasselt, 9 feb. 1961, J.L., 1961, blz. 303; — Brussel, 26 maart 1962, R.G.A.R., 1962, kol. 7010; — Corr. Dinant, 4 april 1962, R.G.A.R., 1962, nr. 6908; — Luik, 17 mei 1962, R.G.A.R., 1963, nr. 7042; — Vredegerecht, 12 feb. 1963, R.G.A.R., 1964, nr. 7178; — Brussel, 26 maart 1963, R.G.A.R., 1963, nr. 7010; — Brussel, 5 april 1963, J.T., 1963, blz. 314; — Luik, 18 juni 1964, Bull.

Ass., 1966, blz. 701; — Brussel, 2 oct. 1964, R.G.A.R., 1966, nr. 7712; — Vredegerecht Turnhout, 14 april 1966, Turnhouts rechtsleven 1966, nr. 421; — Luik, 24 mei 1966, J.L., 1966-67, blz. 49; — Corr. Rb. Luik, 17 september 1966, J.L., 1966-67, blz. 50.

(63) Zie Pierre Ollier, op. cit., « Conclusions »;

(64) Zie Parlementaire Verslagen - zitting Senaat, 26 april 1972.

Rede van Mr. R. DERKS, Stafhouder der Balie.

Van harte dank ik het bestuur van de Conferentie der Jonge Balie dat het mij in de gelegenheid stelde aanwezig te zijn op deze openingszitting. Tevens houd ik eraan U, Heer Voorzitter van de Conferentie en uw bestuur geluk te wensen met uw prestaties.

Verleden jaar heeft U het gedurfd initiatief genomen de jongere confraters in te leiden in de studie van diverse rechtsproblemen. Zes studienamiddagen werden door de Conferentie belegd en deze kenden een stijgend succes, zodat op de laatste vergadering er zelfs oudere confraters aanwezig waren. Dit jaar nam de Conferentie weer een nieuw initiatief door twee namiddagen in te richten waarbij de jonge confraters vertrouwd werden gemaakt met de diensten van griffie, parket, hypotheekbewaring en registratie.

Deze week werden ze zelfs gebracht tot in de gevangenis.

Niet alleen op professioneel gebied was de Conferentie verdienstelijk voor de jonge confraters, doch ook het door haar ingerichte traditionele St.-Ivofeest werd meegevierd door de ganse Balie.

Haar werking heeft ten eerste de verstandhouding tussen alle confraters van onze Balie bevorderd.

U moogt er dan ook van overtuigd zijn steeds te mogen rekenen op de steun van de Raad der Orde.

Ik wens dat de Conferentie der Jonge Balie ook dit jaar een grote bloei zou mogen kennen.

Mijn waarde confrater, Meester Vandeuren,

Het is een traditie aan de Balie dat de Stafhouder na het uitspreken van de openingsrede een korte repliek geeft, liefst zo kritisch mogelijk.

Eerlijkheidshalve moet ik toegeven dat dit mij zeer moeilijk is. Uw stelling is juridisch zo opgebouwd en gestoffeerd dat men vanzelfsprekend moet komen tot de door U getrokken conclusies.

U heeft zelf kunnen ondervinden hoe U de aandacht tot het einde heeft kunnen boeien. Natuurlijk moet ik eraan toevoegen dat dit ons hoegenaamd niet verwondert. Wij kennen U als jurist, die én als advocaat én als juridisch adviseur én als arrondissementscommissaris alle toetsen van het recht heeft bespeeld sedert meer dan 20 jaar.

Graag zou ik willen inhaken op de zeer belangrijke vraag die gesteld werd in de conclusies nl. of heel de structuur van de burgerlijke aansprakelijkheid van de ouders niet zou moeten herdacht worden.

Vraag die niet enkel belangrijk is voor de ouders, doch eveneens voor de minderjarigen zelf en voor de ganse gemeenschap.

Het is werkelijk een feit dat er een zeer grote tegenstelling bestaat tussen de wet enerzijds en de rechtspraak anderzijds.

Vanuit de rechtspraak kan men ongetwijfeld een aantal wijzigingen voorstellen van de wettelijke regeling waarvoor zonder twiifel argumenten te vinden zijn.

Het in de praktijk toegepaste stelsel kan men schetsen als volgt:

Onder een zekere ouderdom werkt de verantwoordelijk-

heid van de vader als een werkelijke waarborg. De vader kan slechts zeer uitzonderlijk van zijn aansprakelijkheid ontslagen worden.

Voor de oudere kinderen daartegenover wordt de vader vlugger ontslagen van zijn verantwoordelijkheid en wordt hij praktisch slechts veroordeeld wanneer er een fout te zijnen laste kan bewezen worden.

Het vermoeden van fout lost zich dan praktisch op in het gemeenrecht van artikel 1382.

We kunnen dus aannemen dat deze dualiteit volgens de ouderdom virtueel reeds geschreven is in de rechtspraak.

Onze geachte spreker stelde dit uitdrukkelijk in de wet op te nemen en de ouderdom te brengen op 18 jaar.

Sommige auteurs als Pierre Dominique Ollier in zijn werk « La responsabilité des père et mère » stelt 16 jaar voor.

Men komt dus tot een soort transactie tussen enerzijds de familiale solidariteit die voorhoudt dat de vader steeds moet betalen voor de fouten van zijn kinderen en anderzijds het theoretisch individualisme dat het principe van verantwoordelijkheid voor iemand anders uit het wetboek zou willen verwijderen.

Dit evenwicht heeft natuurlijk een waarde doch zou deze voorgestelde hervorming niet door sommigen kunnen verstaan worden als een ontakeling van een instelling die ertoe bijdroeg de familie te structureren.

In deze tegenstelling tussen de familiale discipline en de autonomie van de jongeren wordt aan deze laatste voorrang gegeven. In deze geest zou men een verlaging van de ouderdom van de meerderjarigheid kunnen aanvaarden.

Het is waar dat in het algemeen de zeden in deze richting evolueren en de vele arresten waarbij de vader ontslagen werd van zijn aansprakelijkheid getuigen van deze evolutie.

Dikwijls wordt geargumenteed dat de vader het schadeverwekkend feit niet heeft kunnen beletten, gezien de hedendaagse leefgewoonten die hem niet toelieten een bepaalde activiteit aan het kind te verbieden, waardoor de schade is ontstaan.

Echter is niets zo delikaat als te trachten de sociologische werkelijkheid te ontdekken doorheen de rechtspraak.

Steeds moeten we voor ogen houden dat in een procesuele kontekst bepaalde opvattingen kunnen verdraaid worden in een gewilde richting. Dit geldt zeker op het vlak van de burgerlijke aansprakelijkheid der ouders. Moeten we ons bvb. niet afvragen of de vader of de moeder die in een bepaald geding willen ontlast worden van hun ouderlijke verantwoordelijkheid de vrijheid die ze menen hun kinderen te moeten geven, gaan overdrijven, en wordt hierdoor aan de minderjarigen op dat ogenblik niet meer verantwoordelijkheid en vrijheid toebedeeld dan ze in werkelijkheid genieten.

Om zijn geding tot een goed einde te brengen kan de vader overdrijven in de vrijheid op gebied van opvoeding. Het gedrag dat in dit precies geval aan de ouders wordt toegeschreven zou niet dit zijn wat in hun eigen familie wordt toegepast.

Dit brengt met zich mee dat deze vervorming van de reële toestand zal getransponeerd worden in rechterlijke uitspraken.

Men komt tot een goedkoop progressisme dat niet overeenstemt met de werkelijkheid.

De heer Jean Carbonnier in zijn inleiding van het hoger geciteerde werk van Pierre Dominique Ollier onderstreept dit als volgt :

« La Cour de Cassation en arrive ainsi à des formules d'un progressisme à bon marché, proclamant que nous ne sommes plus au siècle des chaperons et des gouvernantes. Mais à aucune époque la plupart des jeunes Français n'en avaient eu ; et il n'est pas certain, tout à l'opposé, que les enfants de jadis n'étaient pas plus que les nôtres, entraînés à faire des choses dangereuses, à manier les armes ou à galoper sur des chevaux. »

Het gevaar is dat de rechter een sociale toestand zou aannemen die niet reëel is.

Kan het niet gevaarlijk zijn uit die rechtspraak argumenten te putten voor diepgaande structuurveranderingen ?

Ik denk echter niet dat daar het probleem zit. Wat men zou dienen te weten, is of de algemene psychologische betrekkingen tussen vader en minderjarige (ik onderstreep algemene) thans grondig veranderd zijn, want het zijn deze psychologische gezagsbetrekkingen die noodzakelijk voor de fouten van de minderjarige de burgerlijke aansprakelijkheid van de vader meebrachten.

Ik ben akkoord dat er een evolutie bestaat naar grotere vrijheid in de betrekkingen tussen de vader en de minderjarige, doch mag men absoluut zeggen dat deze betrekkingen volledig gewijzigd werden.

Men mag de voortbewegende vrijheid en economische zelfstandigheid niet verwarren met een intellectuele en affectieve onafhankelijkheid.

Mogen we veralgemenen in de voorstelling als zou de jeugd uiterst progressief, onhandelbaar, eigenwijs enz... zijn ? Waren de vorige generaties dan zo verschillend van de huidige en was er geen verschil tussen de vorige generatie en deze die haar voorafging ? Wordt het verschil niet al te zeer overdreven ? Vragen die kunnen gesteld worden. De enen zullen zeggen dat de jeugd steeds risico's genomen heeft en andere zullen antwoorden dat er vroeger minder gelegenheid was om risico's te nemen en denken b.v. aan « de auto ». Men kan argumenteren dat de jongeren vroeger veel vlugger gingen werken en in veel slechter omstandigheden dan nu, dat de studies korter waren en dat ze minder voorbereid waren op de levensproblemen. Men kan weer antwoorden dat er momenteel meer gelegenheden zijn door de sociale en economische evolutie.

Eerst en vooral zou moeten onderzocht worden of de psychologische relaties tussen de ouders en de adolescenten wezenlijk veranderd zijn.

Onder de titel « Wat denkt de jeugd over de jeugd van vandaag ? » werd er vorig jaar in alle middelbare scholen een interscolaire opstelprijskamp georganiseerd, waaraan voor het Vlaamse landsgedeelte 21.068 leerlingen deelnamen.

Uit een publicatie van de ideeën die in deze opstellen naar voren kwamen wens ik er enige uit te pikken.

« De jeugd van nu is beter dan die van vroeger. Wij krijgen altijd kritiek, maar het laat ons koud. In feite zijn wij op vele gebieden de incarnatie van de vervlogen idealen van de volwassenen. »

« Wij geloven in onszelf en in de toekomst. »

« Wij geloven ook in de mens, zonder dwaze illusies over liefde en vrede, maar zijn vastbesloten het huidige wereldbeeld te verfraaien. »

« Wij zijn eerlijk en openhartig, hard, onvervaard, en vastberaden, wars van tussensolaties en compromissen ; maar wij zijn ook gevoelig, romantisch en hulpeloos, een

smeltkroes van tegenstrijdige gevoelens, deugden en gebreken. »

Onmiddellijk kan de vraag gesteld worden : Werd er vroeger ook niet in die zin gesproken ?

Diezelfde jeugd die contesteert tegen de massificatie, de technocratie, het partijenstelsel en alle autoritaire structuren, tegen het conservatisme, tegen politieke argitators, tegen degenen die de vrijheid van anderen aanpassen, tegen de bedreigingen van de toekomst enz... hoopt vrijheid, zelfaffirmatie, erkenning en inspraak te bekomen doch moet eveneens toegeven dat ze inspraak eisen doch niet naar de debatten gaan, dat ze zich kanten tegen de massificatie maar met 100.000 samen-hokken op popfestivals, dat ze persoonlijk en zelfstandig zijn maar verslaafd aan de mode dat ze het mensdom willen redden maar zelf de mens tekort doen.

Geachte vergadering, dit alles kwam uit deze ideeënbus en dan kan opnieuw de vraag gesteld : moet de eventuele diepgaande wijziging van de aansprakelijkheid der ouders ook niet bekeken worden van uit dit standpunt nl. de bescherming van de minderjarigen zelf ?

Ik bedoel natuurlijk niet in de zin van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, wet die zich speciaal bezighoudt met de individuele maatregelen die uitsluitend kunnen of moeten getroffen worden « ten aanzien van de kinderen en de jonge lieden wier normale ontwikkeling in het gedrag wordt gebracht door allereerste factoren die hun ontplooiing en sociale aanpassing belemmeren » (memorie van toelichting bij het ontwerp van de wet dd. 13 september 1963 blz. 2).

Wanneer we even over de grenzen kijken stellen we vast dat de landen met de wetgeving geschoeid op het burgerlijk wetboek van 1804 een regeling treffen die sterk op de onze lijkt. Wat wel opvalt is dat de speciale verantwoordelijkheden breder worden uitgewerkt. Het vermoeden treft over het algemeen de voogd (bvb. Spaans burgerlijk wetboek). Artikel 333 van het Zwitsers burgerlijk wetboek spreekt van het hoofd van de familie. Dit moet niet noodzakelijkerwijze de vader zijn maar kan evengoed een broer of een oudere zuster zijn t.t.z. iemand die het feitelijk gezag in de familie uitoefent ten gevolge van de wet, van een contract of van het gebruik.

Artikel 382 van het Duits burgerlijk wetboek gaat nog verder en het vermoeden wordt toegepast op hem die door de wet verplicht is toezicht uit te oefenen op een persoon ten gevolge van zijn minderjarigheid of zijn intellectuele of fysische toestand.

Wat de common law landen betreft deze kennen de ouderlijke verantwoordelijkheid niet. In verband met dit probleem werd een onderzoek gedaan door I. Cohen, R.A.H. Robson en A. Bades in de staat Nebraska. Uit het onderzoek blijkt dat de meerderheid zich uitspreekt voor de invoering van de ouderlijke verantwoordelijkheid. Velen menen zelfs dat de afwezigheid van dergelijke regeling de « blousons noirs » rage veroorzaakt.

Persoonlijk ben ik van mening dat we ons moeten hoeden voor een al te pessimistische visie en zeer voorzichtig moeten zijn bij het zoeken naar een oplossing die in feite een « gemakkelijksoplossing » zou zijn voor de ouders.

De criteria moeten blijven én voor de belangen van de ouders én voor de belangen van de minderjarigen én voor de belangen van de derden.

De vragen naar de evolutie in de mentaliteit over de ouderlijke aansprakelijkheid en de reële veranderingen bij de jongeren dienen opgelost te worden op wetenschappelijke basis vanuit verschillende disciplines doch vooral vanuit criminologisch, psychologisch en sociologisch perspectief.

Om te eindigen wil ik een woord van welkom richten tot de 27 jonge confraters die dit jaar ingeschreven werden op de lijst van de stage-doende advocaten.

Ze hebben wel numeriek het natuurlijk evenwicht verbroken dat bestond tussen de advocaten ingeschreven op het tableau en de stage-doende advocaten, doch bewijzen de levenskracht van onze balie.

Beste confraters, het beroep dat U gekozen hebt is een heerlijk beroep. Het is ook een moeilijk beroep dat veel wilskracht en volharding vraagt.

U wordt de medewerkers van het gerecht om enerzijds de rechter in te lichten in burgerlijke zaken en anderzijds

het evenwicht te vormen ten overstaan van de beschuldiging in strafzaken.

Steeds moet U voor ogen houden dat U slechts vertrouwen en eerbied kunt afdwingen door een uiterst correcte handelswijze, een eerlijkheid in feitelijke beweringen en een klaarheid en juistheid in redenering.

Zo hoop en wens ik dat U de advocatuur zoudt zien en beleven.

Tenslotte wil ik graag namens de Balie en in eigen naam alle genodigden bedanken voor hun aanwezigheid die voor de Conferentie der Jonge Balie én de ganse Balie een stimulans en een blijk van waardering is.

Deze beide spreekbeurten werden voorafgegaan door de

Rede van Mr. Raf NOUWKENS, Voorzitter van de Conferentie der Jonge Balie.

Mijnheer de Gouverneur,

Wij weten met welke bekwaamheid U onze provincie bestuurt.

Wij weten ook dat uw belangstelling voor de advocatuur nog niet is geluwd en dat U uw sympathie voor de Conferentie in uw nageslacht heeft voortgezet.

Uw aanwezigheid zet onze plechtige openingsconferentie bijzondere luister bij.

Mijnheer de Eerste Voorzitter van het Hof van Beroep te Luik;

De Conferentie van de Jonge Balie is gelukkig en fier U op haar opening van het rechtelijk jaar 1972 te mogen begroeten.

Als Voorzitter der Conferentie valt mij de «primeur» te beurt U in deze nieuwe hoedanigheid welkom te heten.

Uw belangstelling voor de plechtigheden van onze Conferentie kennen wij maar al te goed, U waart immers enkele jaren terug onze geëerde spreker bij de opening.

Thans heeft uw aanwezigheid een bijzondere betekenis en ik kan evenwel niet nalaten U nogmaals onze welgemeende gelukwensen uit te drukken voor de grote eer die U door deze benoeming is toebedeeld.

Mijnheer de substituut-generaal bij het Arbeidshof afdeling Limburg,

U ontbreekt zelden op onze openingsplechtigheden en vooral nu uw ambt te Hasselt is gevestigd, mogen wij wel aannemen dat dit in de toekomst minstens zo zal blijven.

Mijnheer de Voorzitter van de Burgerlijke Rechtbank van eerste aanleg te Hasselt;

U is als het ware synoniem met onze Conferentie.

Wij herinneren ons niet wanneer U ooit afwezig waart. Bovendien mogen wij steeds rekenen op uw bereidwillige gastvrijheid om zowel dit auditorium, uw kabinet of de hall ter beschikking te stellen en ik druk bij deze de oprechte gevoelens van sympathie uit die de Conferentie U toedraagt.

Mijnheer de Voorzitter van de Arbeidsrechtbank te Hasselt;

Ook uw aanwezigheid doet ons oprecht genoeg.

Is het immers niet in het gebouwencomplex, waarover U de verantwoordelijkheid draagt, dat de conferenties voor stagedoende advocaten plaats vinden.

Wij zijn U hier zeer erkentelijk om.

Mijnheer de Prokureur des Konings bij de rechtbank van eerste aanleg te Hasselt;

De hartelijkheid der betrekkingen tussen onze balie en het Parket zijn door allen goed bekend.

Dat dit aangewezen en wenselijk is, betwijfelt niemand.

Maar dat dit hoofdzakelijk te danken is aan uw hartelijkheid, uw tactvol optreden en tevens ook omdat in U het hart van de «eeuwige jeugd» nog steeds is blijven kloppen mag vandaag toch wel worden onderstreept.

Dan heet de Voorzitter de andere personaliteiten van harte welkomen begroet hij met enthousiasme de vertegenwoordigers van allerlei zusterconferenties van Brussel, Leuven, Dendermonde, Mechelen, Tongeren...

Hooggeachte vergadering,

U allen zijt welkom bij onze plechtige opening van het rechtelijk jaar 1972-73;

Het weze mij vooraf toegestaan de hierna vermelde personen te willen verontschuldigen... (*opsomming volgt*).

Onze Balie werd dit rechterlijk jaar met 27 eenheden aangevuld, hetgeen het totaal ingeschreven advocaten-stagiaires en advocaten ingeschreven op de Tabel doet oplopen tot 109, een tot voorheen onmogelijk geacht aantal. Het bewijst de groei en de aantrekkingskracht van onze balie in het algemeen en van ons beroep in het bijzonder.

Wij zijn hier fier over en ik heet te dier gelegenheid de eerste jaars stagiaires van harte welkom en de Conferentie hoopt het hare ertoe bij te dragen hen over de eerste moeilijkheden heen te helpen.

Eén kritische bedenking toch: indien de eerstvolgende jaren deze «trend» aanhoudt, zal dan het gewenste evenwicht tussen vraag en aanbod niet worden verstoord?

Wat er ook van zij, deze aangroei — laat staan de grondige evolutie van ons beroep — maakt van de Conferentie niet louter «een aangenaam, weliswaar niet erg noodzakelijk alternatief» maar toch in ieder geval een nuttige vereniging tot welzijn van onze balie.

De Conferentie hoopt dit tenminste te zijn.

Met de steun van de Raad der Orde neemt zij initiatieven tot het bevorderen van de praktische kennis en zij helpt bij de aanpassing in het complex der rechtbanken met aanhorigheden, hetgeen concreet gestalte krijgt in bezoeken aan griffie, parket, registratie, hypotheek en gevangenis enerzijds alsmede in een aantal spreekbeurten van juridische aard uitsluitend bestemd voor stagiaires anderzijds.

Zowel het culturele — een abonnementenreeks van 4 theatervoorstellingen ligt reeds vast — het sportieve als het ludieke zullen ten gepasten tijde over de periode van het rechtelijk jaar worden gespreid.

De Conferentie doet een poging, weliswaar een schuchtere... Aan allen ons hierbij te helpen.

En nu «terzake».

Mr. Vandeurzen, mijn waarde confrater.

« U werd geboren te Heusen op 29 maart 1927. U deed Grieks-Latijnse humaniora en behaalde het diploma met grootste onderscheiding.

Aan de K.U.L. promoveerde U tot doctor in de rechten in 1951 en werd onmiddellijk ingeschreven aan de Balie te Hasselt alwaar U stage liep bij oud-stafhouder Mr. Koninckx.

In juli 1952 behaalde U nog het licentiaat in het notariaat.

In juli 1956 werd U ernstig ziek en verliet de balie om een regelmatig werk te zoeken zodat U in 1957 terecht kwam op de Kolenmijn te Winterslag waar U juridisch adviseur werd.

Het is voornamelijk van deze periode af dat de publicaties zich opvolgden ;

o.m. verschenen in het Rechtskundig Weekblad :

— Het arbeidsrecht en de arbeidsonderbreking.

— Het recht op mijnclijns.

— De verantwoordelijkheid van de openbare besturen.

— De bescherming der leden van de ondernemingsraden.

— De verjaring inzake mijnclijnzen.

— De mijnramp te Marcinelle en de wet op de arbeidsongevallen.

— De wet van 10-12-1962 waardoor de wet op het arbeids- en bediendencontract gewijzigd wordt.

— De burgerlijke aansprakelijkheid bij ongevallen op de weg van en naar het werk.

Ook nog publicaties in het T.S.R. en de Revue de droit minier.

In 1962 verscheen ook nog uw hoofdwerk over de burgerlijke aansprakelijkheid bij arbeidsongevallen.

Op 1-12-1963 werd U benoemd tot arrondissementscommissaris te Maaseik waar U zich voornamelijk bezig-

hield met regionaal-economische problemen : ruimtelijke ordening, fusies der gemeenten e.d.

U waart bovendien ook zeer verdienstelijk bij de grenskontakten der beide Limburgen en om die reden werd U dan ook onderscheiden met de Juliana-Boudewijnprijs die U op 17-2-1968 in de Nederlandse gemeente Heer te beurt viel.

Gedurende verschillende jaren waart U plaatsvervangend voorzitter van de werkrechtensraad van Beroep, afdeling bedienden te Hasselt.

U bent plaatsvervangend vrederechter te Beringen.

En eindelijk keert U op 1-1-1968 naar uw oude liefde weer, de Balie. De eerste jaren te Genk, nadien te Beringen.

U bent ook plaatsvervangend lid van de Raad van Beheer van het Limburgs Universitair Centrum. »

Het kan bijgevolg geen louter toeval zijn dat de Conferentie U vroeg vandaag de openingsrede te houden.

En nu richt ik mij speciaal tot Mevrouw Vandeurzen, uw charmante echtgenote hier aanwezig, die wij hier heel in het bijzonder welkom heten.

Mevrouw,

Wellicht kent U uw man als een tegewijde echtgenoot en een goed jurist, die — het mag wel eens worden gezegd — zich nog onbaatzuchtig aan het werk zet om belangrijke en prangende vraagstukken aan een grondig en kritisch onderzoek te onderwerpen. « De burgerlijke aansprakelijkheid van de ouders in deze tijd » is er zo één van.

De omvang van het begrip en zijn juridische gevolgen zijn zo verstrekkend dat het de moeite loont er onze volle aandacht aan te besteden.

Wij zijn allen ongeduldig, mijn waarde confrater, en verlenen U met belangstelling het woord. »

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 19 april 1971.

Afdelingsvoorzitter : M. J. Perrichon.

Raadsheren : MM. P. Trousse, A. Ligot, Ph. Capelle en J. Closon (verslaggever).

Advocaat-generaal : M. A. Colard.

Wegverkeer. — Art. 43 Wegverkeersreglement. — Verlichting van voertuig op de openbare weg. — Voorwaarden van de verplichting ontslagen te zijn.

De verordenende bepaling van art. 43 wegverkeersreglement ontslaat de gebruiker van de openbare weg van de verplichting zijn voertuig door middel van lichten te signaleren, wanneer de openbare verlichting toelaat dit voertuig op ongeveer 100 m. duidelijk te zien, maar ze veroorlooft hem niet, behalve in geval van overmacht, zijn voertuig ongesignaleerd door middel van lichten te laten wanneer de openbare verlichting uitvalt of wanneer ten gevolge van weersomstandigheden de zichtbaarheid tot minder dan ongeveer 100 m. wordt verminderd.

Soyez e.a. t./ Mevis.

Gelet op het bestreden vonnis, op 24 september 1970 in hoger beroep gewezen door de Correctionele rechtbank te Bergen ;

I. In zover de voorzieningen gericht zijn tegen de beslissing op de strafvordering ingesteld tegen verweerder :

Overwegende dat de eisers niet bevoegd zijn om zich in cassatie te voorzien tegen de vrijspraak van verweerder ;

II. In zover de voorzieningen gericht zijn tegen de beslissing op de strafvordering die tegen de eiser Soyez is ingesteld, en tegen de beslissingen op de burgerlijke rechtsvorderingen :

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 418 en 420 van het Strafwetboek, 27/1, lid 2, 43/1 en 43/3 van het koninklijk besluit van 14 maart 1968 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer, 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek, 97 van de Grondwet ;

doordat, na de eiser Soyez tot een enkele straf te hebben veroordeeld wegens overtreding van de artikelen 10, lid 3, en 27/1, lid 1 en 2, van het koninklijk besluit van 14 maart 1968, het bestreden vonnis de verweerder Mevis heeft vrijgesproken van de overtredingen van de artikelen 418 en 420 van het Strafwetboek en 43/1 van het koninklijk besluit van 14 maart 1968, Mevis van vervolgingen heeft ontslagen, zonder kosten, en de eiser Soyez heeft veroordeeld in de kosten van de strafvordering in beide instanties en, rechtdoende op de burgerlijke rechtsvorderingen, de eiser Soyez alleen aansprakelijk heeft verklaard, hem op de burgerlijke rechtsvordering van Mevis veroordeeld heeft, de onbevoegdheid van de strafrechter heeft vastgesteld om kennis te nemen van de burgerlijke rechtsvordering

van de eiser Soyez en van de eiseres, de naamloze vennootschap De Sociale Voorzorg, de kosten in beide instanties van hun respectieve rechtsvorderingen te hunnen laste heeft gelaten, op grond dat de verlichting van de voertuigen die op de openbare weg stilstaan of stationeren tussen het vallen van de avond en het aanbreken van de dag geregeld is bij artikel 43 van het algemeen reglement op de politie van het wegverkeer, waarvan nummer 3 het gebruik van de in de nummers 1 en 2 voorziene lichten vrijstelt, wanneer de openbare verlichting toelaat het voertuig van op ongeveer 100 meter duidelijk te zien; dat aan Mevis niet als fout kan worden aangerekend dat alle lichten van zijn wagen uitgeschakeld waren op het ogenblik van het ongeval, toen wegens de regen, zijn onverlichte wagen, op de reglementaire afstand van 100 meter niet meer zichtbaar was; dat men aldus van de bestuurder van een voertuig dat stationeert onder de omstandigheden bepaald bij artikel 43/3, zou eisen dat hij ter plaatse blijft en er steeds voor zorgt zo nodig de standlichten in te schakelen ingeval de zichtbaarheid momenteel mocht verminderen ten gevolge van een zelfs toevallig uitgaan van de openbare verlichting of van een plots opkomen van mist of van een sneeuw- of regenval, wat elke bestaansreden en elk nut zou ontnemen aan de mogelijkheid die bij artikel 43/3 wordt gelaten; dat hier sprake is van de verplichting om na te gaan hoever de zichtbaarheid van het voertuig onder een openbare verlichting reikt op het ogenblik van het stationeren en niet om de later mogelijke vermindering van deze reikwijdte te voorzien, dat dientengevolge de bestuurder van een voertuig dat op het ogenblik waarop het gestationeerd wordt, onder openbare verlichting op 100 meter zichtbaar is, artikel 43 van het algemeen reglement op de politie van het wegverkeer niet overtreedt, niettegenstaande enig ongeval of alle latere omstandigheden waaronder die afstand wordt verminderd, en dat, wanneer deze omstandigheden zich voordoen, dat voertuig, dat regelmatig zonder lichten aldus is gestationeerd, een voorzienbare hindernis is; terwijl artikel 43/3 van het algemeen reglement op de politie van het wegverkeer aan de weggebruiker slechts een mogelijkheid laat, waarvan hij vrij op eigen volle verantwoordelijkheid al dan niet gebruik maakt, maar die hem er in geen geval van ontslaat voorzichtigheid en voorzorg aan de dag te leggen, noch derhalve zelfs toevallige omstandigheden te voorzien, zoals de verandering van weersomstandigheden die de zichtbaarheid van zijn stationerend voertuig kan beïnvloeden en de verplichting met zich brengen, om zulks in voorkomend geval te verhelpen door het gebruik van de lichten bepaald bij de nummers 1 en 2 van genoemd artikel 43 en terwijl aldus de vrijpraak van de verweerder Mevis, zijn niet aansprakelijkverklaring en de verklaring dat eiser Soyez, aansprakelijk is voor het ongeval, nu deze beslissingen berusten op een verkeerde interpretatie van de rechten en verplichtingen van de weggebruiker die zijn voertuig onder de bij artikel 43/3 bepaalde voorwaarden stationeert, niet naar de vereisten van de wet zijn verantwoord;

Overwegende dat het vonnis niet is bestreden voor zover het een straf uitspreekt wegens de telastleggingen die het tegen eiser bewezen verklaart, en inzonderheid in zover het erop wijst dat deze met een overdreven snelheid heeft gereden gelet op de beperkte zichtbaarheid waarover hij ten gevolge van weersomstandigheden beschikte;

Overwegende dat het vonnis beslist dat verweerder de bepalingen van artikel 43 van het Wegverkeersreglement niet heeft overtreden en derhalve geen enkele fout heeft begaan, en zulks op grond alleen dat de gebruiker van de openbare weg, die zijn voertuig tussen het vallen van de avond en het aanbreken van de dag zonder lichten heeft gestationeerd op een plaats waar de openbare verlichting het mogelijk maakt het voertuig van op ongeveer

100 meter duidelijk te zien niet verplicht zou zijn bij verandering van omstandigheden waardoor de zichtbaarheid wordt verminderd, zich te vergewissen of zijn voertuig nog van op dezelfde afstand zichtbaar is dan wel het door middel van lichten te signaleren;

Overwegende dat die verordenende bepaling de gebruiker van de openbare weg weliswaar ontslaat van de verplichting zijn voertuig door middel van lichten te signaleren, wanneer de openbare verlichting toelaat dit voertuig op ongeveer 100 meter duidelijk te zien, maar dat ze hem evenwel niet veroorlooft, behalve in geval van overmacht, zijn voertuig onsignaleerd door middel van lichten te laten, wanneer de openbare verlichting uitvalt of wanneer ten gevolge van de weersomstandigheden de zichtbaarheid tot minder dan ongeveer honderd meter wordt verminderd;

Dat het middel gegrond is;

En overwegende voor het overige dat de substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen in acht genomen zijn en dat de beslissing overeenkomstig de wet is;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden vonnis in zover het uitspraak doet op de burgerlijke rechtsvorderingen, met handhaving evenwel van de beslissing dat de eiser Soyez een fout heeft begaan die hem aansprakelijk stelt, en in zover het over de kosten uitspraak doet;

Verwerpt de voorziening voor het overige;

Beveelt dat van het thans gewezen arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Laat ten laste van de eisers de kosten en de betekening van hun voorziening aan het openbaar ministerie;

Veroordeelt ieder van de eisers in een zesde van de overige kosten en de verweerder in het overige van de genoemde kosten;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar de Correctionele Rechtbank te Charleroi, zitting houdende in hoger beroep;

ARBEIDSHOF TE BRUSSEL Afdeling Antwerpen.

1° Kamer. — 19 april 1972.

Voorzitter: M. E. Van den Berghe.

Raadsheren in sociale zaken:

MM. W. Bosteels en J. Raus.

Advocaat-generaal: Mr. O. De Leye.

Advocaten: Mrs. W. Van Orshaegen

en W. Smets (loco Mrs. De Fleurquin en Claeys).

1. Bevoegdheid. — Arbeidsrechtbank. — Vast personeel van de N.M.B.S.
2. Kort geding. — Arbeidsrechtbank. — Bevoegdheid. — Spoedeisende zaak. — Begrip.
3. Geding. — Mededeling aan openbaar ministerie. — Van bepaalde vorderingen in sociale zaken. — In kort geding. — Verzuim. — Hoger beroep van openbaar ministerie. — Nietigheid van de beschikking.
4. Hoger beroep. — Akte. — Verklaring van verschijning. — Vermelding van de plaats.
5. Hoger beroep. — Kort geding. Arbeidsrechtbank. — Devolutie ten principale.
6. N.M.B.S. — Medische en farmaceutische bijstand. — Feitelijke gescheiden echtgenote. — Rechthebbende.

1. *De arbeidsrechtbank is bevoegd om kennis te nemen van de geschillen betreffende de medische en farmaceutische verstrekkingen die statutair aan de personeelsleden van de N.M.B.S. en aan hun rechthebbenden toekomen. Ook als de bestreden handeling een akte van een administratieve overheid uitmaakt, bezit de arbeidsrechtbank ter zake volle rechtsmacht.*
2. *De voorzitter van de arbeidsrechtbank doet in kort geding uitspraak in gevallen die hij spoedeisend acht in aangelegenheden die tot de bevoegdheid van de arbeidsrechtbank behoren.*
Een zaak is spoedeisend wanneer de minste vertraging in de afwikkeling een ernstige schade aan een partij kan berokkenen.
3. *De op straffe van nietigheid verplichte mededeling aan het openbaar ministerie van bepaalde vorderingen in sociale zaken geldt ook voor de vorderingen in kort geding.*
Bij verzuim van mededeling kan het openbaar ministerie wegens schending van de openbare orde hoger beroep tegen de beschikking van de voorzitter van de arbeidsrechtbank instellen en is de bestreden beschikking nietig.
4. *De niet-vermelding in de akte van hoger beroep van de plaats waar de gedaagde in hoger beroep akte van zijn verklaring van verschijning moet laten nemen heeft slechts de nietigheid van het hoger beroep tot gevolg indien het verzuim de belangen schaadt van de partij die de exceptie opwerpt.*
5. *Ingevolge het hoger beroep tegen de beschikking in kort geding van de voorzitter van de arbeidsrechtbank is het arbeidshof bevoegd om ten principale te beslissen.*
6. *De feitelijk gescheiden vrouw, echtgenote van een vast personeelslid van de N.M.B.S., aan wie gerechtelijk een alimentatiegeld werd toegekend en die voorziet in het onderhoud van ten minste één kind dat als persoon ten laste wordt beschouwd en geboren is uit het huwelijk met de gerechtigde echtgenoot, heeft als rechthebbende aanspraak voor haarzelf en voor haar minderjarig kind op de medisch-farmaceutische bijstand van de N.M.B.S., dienst personeel en sociale zaken. Die aanspraak blijft bestaan als de vrouw woont bij een zoon die gerechtigd is op de prestaties van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering in het algemeen stelsel van de sociale zekerheid voor werknemers.*
De N.M.B.S. is ertoe gehouden de ten onrechte afgeschreven echtgenote en kind met terugwerkende kracht op te nemen op de lijst der rechthebbenden op medisch-farmaceutische verstrekkingen.

Arbeidsauditeur t./ Van Eyken, N.M.B.S. en Janssens —
N.M.B.S. t./ Van Eyken en Janssens.

Gezien het tegensprekelijk bevel van de heer Voorzitter van de Arbeidsrechtbank van Antwerpen d.d. 4 november 1971;

Gezien het beroep ingesteld ten verzoeken van de Arbeidsauditeur te Antwerpen, door rekwest gedateerd 3 december 1971, tegen Van Eyken Johanna, de N.M.B.S. en Janssens Victor en naar luid van artikel 1056 van het Gerechtelijk Wetboek ter kennis gebracht van laatstgenoemde partijen en hun advocaten door gerechtsbrieven d.d. 7 december daaropvolgend; (zaak A. A. 1)

Gezien het verbeterd en aangevuld rekwest ten verzoeken van de Arbeidsauditeur te Antwerpen d.d. 6 december 1971, door gerechtsbrieven d.d. 9 december 1971 ter kennis gebracht van partijen en hun advocaten; beroep eveneens ingesteld tegen Van Eyken Johanna, de N.M.B.S. en Janssens Victor; (zaak A. R. 2)

Gezien het beroep ingesteld ten verzoeken van de N.M.B.S. bij rekwest neergelegd op de Griffie van het

Arbeidshof op 4 januari 1972, gericht enkel tegen Van Eyken Johanna en Janssens Victor en ter kennis gebracht van henzelf en van hun advocaten bij gerechtsbrieven d.d. 5 januari 1972; (zaak A. R. 3)

Deze drie zaken zijn onderling zo nauw verbonden dat het wenselijk is ze samen te behandelen en te berechten ten einde oplossingen te vermijden die onverenigbaar zouden kunnen zijn wanneer de zaken afzonderlijk zouden worden berecht en aldus, bij toepassing van artikel 30 van het Gerechtelijk Wetboek, voegt het Hof de drie zaken als samenhangend samen.

Immers strekte de oorspronkelijke vordering ertoe bij hoogdringendheid te horen zeggen voor recht dat de N.M.B.S. gehouden is totdat de rechter ten gronde over de echtscheiding tussen Van Eyken Johanna en haar man Janssens Victor zal hebben uitspraak gedaan, om zonder dat de echtgenote gehouden zal zijn enige speciale bijdrage daarvoor te betalen, haar en haar zoon Paul Janssens als lid en rechthebbende van de medische en farmaceutische bijstand van de N.M.B.S. dienst personeel en sociale zaken, onder aansluitingsnummer 4.604/1700.9 terug op te nemen en de ontzegging van bovenvermelde rechten op de geneeskundige verzorging met ingang van 15 januari 1971 ongedaan te maken.

Deze vordering werd door de heer Voorzitter van de Arbeidsrechtbank van Antwerpen, zetelend in kort geding, als ontvankelijk en gegrond aanvaard.

Op deze uitspraak, geveld op 4 november 1971, volgde het beroep van het Openbaar Ministerie op 3 en 6 december daaropvolgend, (zaken 1 en 2 van de A. R.), alsook het beroep ingesteld door de N.M.B.S., op 4 januari 1972 (zaak nr. 3 van de A. R.)

Naar aanleiding van deze beroepen stellen zich volgende middelen op door partijen in hun conclusies ontwikkeld en volgende rechtsproblemen:

de middelen van het Openbaar Ministerie:

de mededeelbaarheid van de zaak overeenkomstig artikel 764, 12° van het Gerechtelijk Wetboek, inzake kort geding voor de Arbeidsrechtbank, de nietigheid van de gevoerde procedure en van de getroffen beslissing, het recht van evocatie van het Hof en het berechten van de gerezen betwisting met het probleem van de bevoegdheid van de Voorzitter van de Arbeidsrechtbank en van deze Rechtbank zelf ten plichte van de N.M.B.S., de ontvankelijkheid van het door het Openbaar Ministerie ingesteld beroep en de hoedanigheid in dewelke eerste en derde gedaagde in hoger beroep optreden;

de middelen van de N.M.B.S.:

over de bevoegdheid van de Voorzitter van de Arbeidsrechtbank zetelend in kort geding, de nietigheid van de procedure wegens het feit dat de zaak niet medegedeeld werd aan het Openbaar Ministerie, de onbevoegdheid van de rechterlijke instanties om bevelen te geven aan administratieve instanties en de rechtvaardiging van de door haar genomen beslissing ten opzichte van partij Van Eyken;

de middelen van partij Van Eyken:

over de niet-ontvankelijkheid van het beroep, ingesteld door de Arbeidsauditeur te Antwerpen, de onregelmatigheid van de beroepsakte d.d. 3 december 1971, de laattijdigheid van de beroepsakte d.d. 6 december 1971, de ontvankelijkheid van het beroep ingesteld door de N.M.B.S., de nietigheid van de procedure, de bevoegdheid van de Voorzitter zetelend in kort geding en uiteindelijk de grond van de zaak, waarvoor deze partij het Hof verzoekt het beroep door de heer Arbeidsauditeur niet ontvankelijk, minstens ongegrond te verklaren; het beroep

ingesteld door de N.M.B.S. wel ontvankelijk, doch ongegrond te verklaren en de getroffen beslissing waartegen de beroepen te bevestigen en zulks terwijl van haar kant partij Janssens Victor in haar conclusies verklaart zich te gedragen naar de wijsheid van het Hof.

Ten aanzien van deze overvloed van middelen, past het deze te onderzoeken één na één en op logische wijze.

Aldus stelt zich in de eerste plaats de kwestie van de materiële bevoegdheid en van de bevoegdheid van de rechterlijke instanties om bevelen te geven aan de administratieve instanties :

De N.M.B.S. blijft de bevoegdheid van de arbeidsgerechten afwijzen en houdt die van de Raad van State voor. Zij houdt namelijk voor dat de beslissing door haar genomen ten opzichte van Van Eyken Joanna beantwoordt aan het begrip «akte van een administratieve overheid» zoals bedoeld in artikel 9 van de wet van 23 december 1946, houdende instelling van een Raad van State. Waar deze bewering juist voorkomt, verliest de N.M.B.S. echter uit het oog, dat de wetgever van het Gerechtelijk Wetboek expliciet de beoordeling van dergelijke akten van administratieve overheid, in zoverre ze betrekking hebben op de materie die aan de Arbeidsrechtbanken werd toegewezen, in de materiële bevoegdheid van de Arbeidsrechtbanken heeft gesteld en hun ter zake de volle rechtsmacht heeft toegekend. Aldus moet rekening gehouden worden met het feit dat artikel 13, laatste lid, van de wet van 13 juli 1926, houdende de oprichting van de Nationale Maatschappij van Belgische Spoorwegen, gewijzigd werd door hoofdartikel 3, artikel 58, van de wet van 10 oktober 1967, houdende het Gerechtelijk Wetboek, zelf gewijzigd bij artikel 24 van de wet van 24 juni 1970, en waarvan de tekst luidt dat «de N.M.B.S. onderworpen is aan de rechtsmacht van de Arbeidshoven en -rechtbanken, zelfs wat betreft haar vast personeel».

Hiertegen brengen de conclusies van de N.M.B.S. in : 1° dat de oorspronkelijke eiseres geen deel uitmaakt van haar vast personeel en 2° dat de betwisting niet valt onder toepassing van het artikel 580 van het Gerechtelijk Wetboek.

Deze gaan echter aan het feit voorbij dat Janssens Victor ongetwijfeld behoort tot het vast personeel der N.M.B.S. en dat Van Eyken Johanna, als zijn echtgenote, ingevolge de bepalingen van de sociale zekerheid van het statutair personeel, de hoedanigheid van persoon te zijnen laste heeft om te genieten van de voordelen der ziekte- en invaliditeitsverzekering.

Daarbij is de tekst van artikel 580 van het Gerechtelijk Wetboek ook zeer duidelijk, luidend dat «de Arbeidsrechtbank kennis neemt 1° van de geschillen betreffende de werkgeversverplichtingen, opgelegd door de wetgeving inzake sociale zekerheid... verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering...» en zulks ongeacht het bijzonder statuut voorzien voor de werknemers van de N.M.B.S.

Men mag inderdaad niet statuut en de bepalingen ervan verwarren met de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de materiële bevoegdheid.

Geen partij ontkent dat de huidige betwisting gaat over de juiste toepassing van de regelen inzake het verstrekken van geneeskundige verzorging, meer bepaald van de regelen vervat in de volgende berichten : 12 P van 1950 en 50 P van 1966. En vermits het hier ter zake gaat om de toepassing van reglementen inzake het verstrekken van geneeskundige verzorging die in de plaats van het algemeen stelsel van de sociale zekerheid van de werknemers is gekomen, namelijk na de besluitwet van 28 december 1944, zijn de arbeidsgerechten uitsluitend materieel bevoegd om zich uit te spreken over geschillen

in verband met de correctheid van toepassing door de Kas van de Sociale Werken van de N.M.B.S., van de desbetreffende regelen en de daarmee verband houdende subjectieve rechten.

De bestreden beschikking heeft zich terecht ten voordele van de bevoegdheid van de arbeidsrechtbanken ter zake uitgesproken.

Een tweede middel dat opgeworpen werd is namelijk de bevoegdheid van de Voorzitter van de Arbeidsrechtbank in kort geding.

Eens dat vaststaat dat het geschil behoort tot de bevoegdheid van de arbeidsgerechten, meer bepaald van de Arbeidsrechtbank, dient de bevoegdheid nagegaan van de Voorzitter van deze rechtbank, zetelend in kort geding.

Artikel 584 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt dien-aangaande dat de Voorzitter van de Arbeidsrechtbank bij voorraad uitspraak kan doen in gevallen die hij spoedeisend acht, in aangelegenheden die tot de bevoegdheid van zijn rechtbank behoren.

Dat die hoogdringendheid ter zake aanwezig zou zijn, wordt door de N.M.B.S. betwist ; nader omschreven houdt deze laatste voor dat de rechter in kort geding niet bij voorraad over voorlopige maatregelen heeft beslist, maar wel een beslissing ten gronde heeft getroffen over een definitief recht dat zich uitstrekt over de periode gaande van 15 januari 1971 tot het einde van de echtscheidingsprocedure. Iets waarover alsdan de Arbeidsrechtbank bevoegd is en niet de Voorzitter in kort geding.

Hierop antwoordt partij Van Eyken zeer terecht dat de N.M.B.S. haar, op volkomen eenzijdige en plotse wijze, van het genot van geneeskundige zorgen had beroofd en dit met terugwerkende kracht, onder voorwendsel van een procedure in echtscheiding tussen haar en haar echtgenoot, procedure die blijkbaar nog hangende is, zodat zij nog steeds dient aangezien te worden als de wettige echtgenote van Janssens Victor. Verder mag verwezen worden naar de derde conclusies door Van Eyken Johanna genomen voor de eerste rechter, waarin zij, met de mogelijkheid haar geboden door de bepalingen van artikel 807 van het Gerechtelijk Wetboek, haar vordering uitbreidt of wijzigt binnen de perken van het feit in het inleidend exploit vermeld, en waarin zij vraagt dat bij hoogdringendheid de heer Voorzitter de gevolgen van een onrechtmatige daad ongedaan zou maken, zonder zich uit te spreken definitief of ten gronde over de zaak, of nieuwe rechten te scheppen of toe te staan.

De wet geeft geen bepaling van wat onder «hoogdringendheid» moet worden verstaan. De rechtsleer verplicht echter de rechter na te gaan of er ter zake wel hoogdringendheid is en bijgevolg in zijn beslissing ook de feiten en elementen aan te duiden die wijzen op hoogdringendheid. (zie R.P.D.B. v° Référé, nrs. 23 en vlgde).

Zo is er dan ook hoogdringendheid wanneer niet enkel een onrechtmatige daad wordt gesteld die indruist tegen de rechten van een bepaald persoon, maar tevens wanneer de minste vertraging in de afwikkeling van de zaak van aard zou zijn, een ernstige schade aan deze persoon te berokkenen. (gec. werk, n° 30, met verwijzing naar Moreau, Juridiction des référés, n° 22).

En hier ter zake mocht redelijkerwijze rekening gehouden met het feit dat de oorspronkelijke eiseres een niet bemiddelde vrouw is, die o.m. een minderjarig zwaar gehandicapt kind ten laste heeft en dat, mocht zij afgevoerd worden van de sociale voordelen bij de N.M.B.S., zij zeker deze zware slag financieel niet of moeilijk te boven zou komen, mocht niet bij hoogdringendheid ingegrepen worden, om de eerste rechter toe te laten zich in kort geding als bevoegd te verklaren.

Dit middel is achterhaald, daar thans een instantie bevoegd is om ten principale te beslissen krachtens het recht van evocatie van het Hof. Artikel 1068 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt immers dat hoger beroep tegen een eindvonnis het geschil zelf aanhangig maakt bij de rechter in hoger beroep.

Over de *ontvankelijkheid en de tijdigheid van het beroep* ingesteld door de N.M.B.S. is geen enkele betwisting, wel over de *gegrondheid*. Eerst dienen nog opgelost de midde-len van partijen betreffende het beroep ingesteld door het Openbaar Ministerie.

Er worden drie middelen opgeworpen: de *ontvankelijkheid*, de *tijdigheid* en de *gegrondheid*.

De *ontvankelijkheid*:

Wel erkent Van Eyken Johanna het recht van het Openbaar Ministerie om, op basis van artikel 1052 van het Gerechtelijk Wetboek, hoger beroep aan te tekenen tegen beslissingen van de Arbeidsrechtbanken, meer bepaaldelijk in aangelegenheden als bedoeld in het artikel 580 van het Gerechtelijk Wetboek, zoals ter zake het geval is.

Dat het artikel de bewoording «arbeidsrechtbanken» gebruikt, bij uitsluiting van alle andere benamingen of rechtsorganen, zou volgens Van Eyken Johanna erop wijzen dat de wetgever het beroep van het Openbaar Ministerie tegen beslissingen van de Voorzitter van de Arbeidsrechtbank zetelend in kort geding heeft willen uitsluiten. Zo put het Openbaar Ministerie geen enkel recht uit de bewoordingen van voormeld artikel en is dus zijn beroep onontvankelijk.

Daarbij bepaalt de tekst van het artikel «vorderingen in aangelegenheden zoals bedoeld in de artikelen 578, 7°, 580, 581, 582, 1° en 2° en 583 van het Gerechtelijk Wetboek», met uitsluiting van artikel 584 van het Gerechtelijk Wetboek, doelende op de uitspraken van de heer Voorzitter van de Arbeidsrechtbank zetelend in kort geding, wat dus uitdrukkelijk uitsluit het recht van de Arbeidsauditeur om in dit geval beroep in te stellen.

De procedure in kort geding is het voorwerp van de artikelen 1035 en vlgde van het Gerechtelijk Wetboek, zo gaat Van Eyken verder, zonder dat in enig artikel gaande van 1035 tot 1041 van het Gerechtelijk Wetboek, gewag gemaakt wordt van beroep dat zou kunnen ingesteld worden door het Openbaar Ministerie.

Het gaat niet op het Gerechtelijk Wetboek per afzonderlijke artikels te interpreteren en het ene artikel te scheiden van de ganse context.

De Voorzitter maakt deel uit van de Arbeidsrechtbank (artikel 82 van het Gerechtelijk Wetboek). Aldus zijn de beslissingen die hij neemt te rangschikken onder wat in artikel 1052 van het Gerechtelijk Wetboek verstaan en bepaald wordt door «beslissingen van de Arbeidsrechtbank».

Het recht van beroep van het Openbaar Ministerie erkennen tegen de beslissingen van de Arbeidsrechtbank, maar tevens dit recht ontkennen tegen de beslissingen van een der leden ervan, namelijk de Voorzitter zetelend in kort geding, zou hierop neerkomen de bepalingen van artikel 764, 12°, van het Gerechtelijk Wetboek te ontzenuwen, die nochtans van openbare orde zijn. Dit artikel luidt als volgt: «Uitgenomen voor de vrederechter worden, op straffe van nietigheid, aan het Openbaar Ministerie medegedeeld (...) 12° de vorderingen voorzien door artikels 578, 7°, 580, 581, 582, 1° en 2° en 583». De wetgever heeft aldus van de verplichting op straffe van nietigheid willen uitsluiten, buiten de vorderingen niet voorzien door voornoemd artikel, als enkele, rechtsmacht:

de vrederechter, ook voor de vorderingen voorzien in hetzelfde artikel. Dus valt de rechtsmacht van de Voorzitter van de Arbeidsrechtbank, zetelend in kort geding, onder de toepassing van de bepalingen van het artikel 764 van het Gerechtelijk Wetboek, voor de vorderingen voorzien, zoals in dit geval, door artikel 580 van het Gerechtelijk Wetboek.

Men zal ten onrechte de bepalingen van al. 2 van het artikel 765 van het Gerechtelijk Wetboek daartegen stellen als zou deze regel van verplichte mededeelbaarheid aan het Openbaar Ministerie niet gelden voor de rechter in kort geding. De woorden die men in de tekst van het artikel vindt, namelijk «deze regel», is in de context niet de regel van artikel 764, maar wel de regel van de eerste alinea van artikel 765, toepasselijk op alle zaken die voor de rechtbank van eerste aanleg en voor het Hof van Beroep worden gebracht en waar de alleen-sprekende rechter slechts uitspreken mag, na op straffe van nietigheid, het advies van het Openbaar Ministerie te hebben gehoord. Noch de Arbeidsrechtbank, noch het Arbeidshof, noch de Voorzitter van de Arbeidsrechtbank, zetelend in kort geding, wordt door dit artikel 765 van het Gerechtelijk Wetboek vernoemd.

Eindelijk mag niet over het hoofd worden gezien dat het Openbaar Ministerie zijn recht van tussenkomst put uit artikel 138 van het Gerechtelijk Wetboek, luidend in al. 2 dat in burgerlijke zaken het Openbaar Ministerie tussenkomt bij wege van rechtsvordering, vordering of advies, en dat het ambtshalve optreedt in de gevallen die de wet bepaalt en bovendien telkens als de openbare orde zijn tussenkomst vergt.

Welnu, zoals hierboven gezegd, bepaalt artikel 764, 12°, van het Gerechtelijk Wetboek, de op straffe van nietigheid verplichte mededeelbaarheid in de vorderingen zoals deze voorzien door artikel 580 van het Gerechtelijk Wetboek. Ter zake gebeurde deze mededeling niet en dus mag het Openbaar Ministerie tussenkomen of ambtshalve optreden.

Artikel 138, al. 2, bepaalt hoe deze tussenkomst gebeurt: bij rechtsvordering, vordering of advies. Bijgevolg staat de weg van het beroep open voor het Openbaar Ministerie, zoals voorzien en bepaald door artikel 1052 van het Gerechtelijk Wetboek. En uit de tekst van dit artikel vorkeerdelijk afleiden dat beroep tegen een beslissing van de Voorzitter van de Arbeidsrechtbank zetelend in kort geding uitgesloten is voor en niet onontvankelijk in hoofde van het Openbaar Ministerie, zou hierop neerkomen, niet enkel de bepalingen van het artikel 764, 12°, van het Gerechtelijk Wetboek, maar ook deze van artikel 138 van het Gerechtelijk Wetboek volledig ongedaan te maken.

En vermits artikel 764 van het Gerechtelijk Wetboek van openbare orde is, put het Openbaar Ministerie hieruit het recht om bij wege van beroep op te treden omdat de openbare orde het vergt.

Daar de tekst van artikel 138 van het Gerechtelijk Wetboek bijna letterlijk de tekst overneemt van het door het Gerechtelijk Wetboek afgeschafte artikel 46 van de wet van 20 april 1810, kan hieromtrent verwezen worden naar de rechtsleer en de rechtspraak die gevestigd werd rond het thans niet meer geldend, maar terug opgenomen artikel 46 en die men zal terugvinden in R.P.D.B., v° Ministère public, 103 en vgl.; 317 en vlg.; zelfde werk, v° Appel en matière civile, 17, 194, 256. Mag ook verwezen worden naar het arrest van het Hof van Cassatie d.d. 22 maart 1923, voorafgegaan door het uitgebreid advies van de Eerste Advocaat-generaal Leclercq dat men terugvindt in de Pas. 1923, I, 243.

Het beroep door het Openbaar Ministerie, in dit geval de Arbeidsauditeur, is onontvankelijk.

Werd het *tijdig* ingesteld ?

Artikel 1051 van het Gerechtelijk Wetboek voorziet voor het beroep de termijn van één maand, voor het Openbaar Ministerie echter niet vanaf de betekening van het vonnis, maar, naar luid van artikel 1052 van het Gerechtelijk Wetboek, vanaf de uitspraak.

Deze dateert van 4 november 1971.

Een eerste rekwes in beroep werd neergelegd op 3 december 1971, dus binnen de maand na de uitspraak. Daarin ontbrak echter de vermelding van de plaats waar de gedaagden in hoger beroep akte moesten laten nemen van hun verklaring van verschijning, zoals voorzien door artikel 1057, 6°, van het Gerechtelijk Wetboek, op straffe van nietigheid. Deze nietigheid kan echter gedekt worden door de bepalingen van artikel 861 van het Gerechtelijk Wetboek, volgens hetwelk de rechter een proceshandeling alleen dan nietig kan verklaren wanneer het aangeklaagde verzuim schade heeft toegebracht aan de partij die het verzuim opwerpt. En daar geen enkele der tegenstrevers van het Openbaar Ministerie ter zake bewezen heeft enige schade te hebben ondergaan of gelaedeerd te zijn in hun recht van verdediging, moet deze exceptie worden afgewezen.

(...)

De gegrondheid van dit beroep :

Dit beroep werd ingesteld op het middel dat, in weerwil van de bepalingen van artikel 764, 12°, van het Gerechtelijk Wetboek, die van openbare orde zijn, de door Van Eyken Johanna ingestelde vordering niet medegedeeld was geworden door de eerste rechter aan het Openbaar Ministerie.

Uit wat hierboven is gezegd blijkt duidelijk dat het beroep door het Openbaar Ministerie, ter verdediging van de openbare orde, gegrond is.

Doch deze gegrondheid gaat niet verder dan de naleving van de wetbepalingen die van openbare orde zijn. Het hierboven geciteerd arrest van het Hof van Cassatie, luidt immers : « ... la loi de 1810 rendit au ministère public le droit d'action au civil, mais en le limitant aux cas où l'ordre public est intéressé, c.-à-d., mis en péril par un état de choses auquel il importe de remédier. »

De gegrondheid van het beroep, aldus bepaald en omschreven, brengt met zich mede de sanctie : de door het beroep aangevochten beslissing is nietig. (R.P.D.B., v° Ministère Public, 185). Artikel 780, 4°, van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt inderdaad dat op straffe van nietigheid een vonnis de vermelding moet bevatten van het advies van het Openbaar Ministerie, wat ter zake het geval niet is.

Wel betoogt de eerste gedaagde in hoger beroep dat, aangezien het middel van de nietigheid van de procedure wegens niet-mededeling van de vordering aan het Openbaar Ministerie, door de tweede gedaagde in hoger beroep voor de Voorzitter van de Arbeidsrechtbank zetelend in kort geding niet werd opgeworpen, het naar luid van artikel 864 van het Gerechtelijk Wetboek in graad van beroep niet meer kan worden opgeworpen.

De nietigheid is van openbare orde, in die zin dat zij kan voorgesteld of opgeworpen worden in gelijk welke stand van de zaak. (R.P.D.B. v° Ministère Public, 190). Het middel van eerste gedaagde in hoger beroep faalt. Het beroep door het Openbaar Ministerie ingesteld is dus gegrond, doch in de mate zoals hierna wordt bepaald.

Hoedanigheid in dewelke de eerste gedaagde in hoger beroep optreedt :

(....)

Ten gronde nu, over de vordering van Van Eyken Johanna :

Naar luid van artikel 1068 van het Gerechtelijk Wetboek, maakt het hoger beroep het geschil zelf aanhangig bij de rechter in hoger beroep ; wordt het aangevochten vonnis voor nietig verklaard zoals in huidig geval, trekt het Hof de zaak tot zich en doet opnieuw recht ten gronde.

Hiermede vervalt ook de betwisting over de bevoegdheid van de Voorzitter van de Arbeidsrechtbank zetelend in kort geding, zoals hierboven reeds werd gezegd. Deze betwisting is achterhaald door het feit van het hoger beroep daar het Hof thans als instantie bevoegd is gemaakt om ten principale te beslissen ook al moest een dergelijke bevoegdheid worden ontzegd aan de rechter die in eerste aanleg uitspraak heeft gedaan.

Het standpunt van de N.M.B.S. is duidelijk geformuleerd in haar schrijven van 22 maart 1971 : « Mevrouw Van Eyken kan overeenkomstig artikel 165, al. 1, 3, van het K. B. van 4 november 1963 tot uitvoering van de wet van 9 augustus 1963 betreffende de verplichte ziekteverzekering, ingeschreven worden als persoon ten laste van haar oudste zoon (Jozef) die van haar huishouden deel uitmaakt. Op grond van dezelfde wetgeving kan ook haar zoon Paul aanspraak maken op de wettelijke geneeskundige verzorging bij de ziekenkas van zijn oudste broeder. (Art. 165, al. 1, cijfer 4, littera C, par. 1°). »

Daarbij verwijst de N.M.B.S. naar de bepalingen van het K. B. van 28 november 1956 tot vaststelling voor de aan de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering onderworpen gewezen personeelsleden van de N.M.B.S., of voor hun weduwen, van de voorwaarden van toekenning der verstrekkingen, besluit dat nog steeds van toepassing zou zijn. Krachtens al. 2 van artikel 8 van dit K. B. dient de oudste zoon beschouwd te worden als hoofd van het gezin dat hij samen met zijn moeder en jongere broeders vormt.

Weliswaar erkent de N.M.B.S. dat, overeenkomstig de bepalingen van het bericht 50/P van 1966, waarbij elke bepaling van het bericht 12/P van 1950 die er mede strijdig is automatisch vervalt, de oorspronkelijke eiseres, als feitelijk gescheiden vrouw, als rechthebbende van de Kas der Sociale Werken zou kunnen worden beschouwd, mits zij aan de gestelde voorwaarden zou beantwoorden, wel bepaaldelijk, wanneer zij een gerechtelijke beslissing zou hebben verkregen waarbij haar echtgenoot veroordeeld is tot het betalen van alimentatiegeld, wat hier het geval is, gezien de beslissing van de Voorzitter van de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen d.d. 3 maart 1971.

Doch in de stelling van de N.M.B.S. verandert zulks niets aan het feit dat de uitsluitingsbepaling op haar toepasselijk blijft, vermits zij aanspraak zou kunnen maken op de geneeskundige verzorging van de wettelijke regeling van de ziekteverzekering langs het hoofd om van de oudste zoon Jozef, die gerechtigd is.

Nog in dezelfde optiek vervult partij Van Eyken alle voorwaarden gesteld door de artikelen 165 en 166 en volgde van het K. B. van 4 november 1963, waaruit dan ook volgt dat de minderjarige zoon Paul onder de toepassing valt van artikel 165, par. 1, 4, C, van dit K. B., waarbij onder dezelfde voorwaarden als voor partij Van Eyken, bepaald wordt dat de hoedanigheid van persoon ten laste toegewezen wordt aan de niet-gemeenschappelijke kinderen van de gerechtigde of werknemer en de huishoudster te zijnen laste, wettige, gewettigde, aangenomen of erkende natuurlijke kinderen van laatstgenoemde.

Aldus besluit de N.M.B.S. dat, op grond van de berichten 12/P 1950 en 50/P 1966 en artikel 8 van het K. B. van 28 november 1956, Van Eyken Johanna en haar zoon Paul Janssens uitgesloten zijn van alle tussenkomst van de Kas

der Sociale Werken van de N.M.B.S. en moeten zij, zoals bedoeld in de wetgeving van 1963 op de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, beschouwd worden als « personen ten laste » van de oudste zoon Jozef Janssens, gerechtigde bij een mutualiteit, en dat het deze laatste is die de geneeskundige verzorging moet dragen van Van Eyken Johanna en Janssens Paul.

Van haar kant, zonder het toepassingsveld van het K.B. van 28 november 1956 aan te raken, houdt Van Eyken Johanna voor dat zij niet als huishoudster kan aangezien worden van haar zoon Jozef, in de zin van artikel 165, al. 1, 3 en 4, van het K.B. van 4 november 1963, en dat het niet vaststaat dat haar zoon Jozef in de mogelijkheid is krachtens artikel 167 van laatstgenoemd K.B., het recht op geneeskundige verzorging voor de « personen ten laste » te moeten of te kunnen opnemen. Wel integendeel put zij haar recht, voor haar en haar zoon Paul, uit de bepalingen van het bericht 50/P d.d. 18 augustus 1966, daar zij bij bevelschrift d.d. 3 maart 1971 waarvan hierboven reeds spraak, tegen haar echtgenoot een veroordeling bekomen heeft tot betaling van alimentatiegeld.

Terecht brengt de N.M.B.S. voor, dat de eerste rechter geen gewag gemaakt heeft van het argument door haar geformuleerd, betreffende het artikel 8 van het K.B. van 28 november 1956.

De eerste rechter had de draagwijdte van dit artikel moeten omschrijven omdat in de visie van de N.M.B.S. zij uit dit artikel de motivering put om Van Eyken en haar zoon Paul uit te sluiten uit haar sociaal zekerheidstelsel, meer bepaaldelijk de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering.

Het valt nochtans op uit de betiteling van dit K.B. dat dit laatste strekt tot vaststelling voor de aan de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering onderworpen gewezen personeelsleden van de N.M.B.S. of van hun weduwen, van de voorwaarden van toekenning der verstrekkingen. (St. 24-25 december 1956.) Het blijkt integendeel vast te staan dat Janssens Victor geen gewezen personeelslid is van de N.M.B.S. maar wel een nog actief agent en Van Eyken Johanna is geenszins zijn weduwe.

En waar de eerste rechter zich alleszins niet vergist heeft is daar waar hij verklaart dat, om de « zeer belangrijke voorafgaande opmerkingen » van het bericht 12/P 1950 te kunnen invoeren, de N.M.B.S. zou moeten bewijzen dat Van Eyken Johanna of Janssens Jozef zouden kunnen genieten van het stelsel van de wet van 9 augustus 1963 en het K.B. d.d. 4 november 1963 op de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering.

Komt hier nog bij dat het later bericht 50 P van 18 augustus 1966 het systeem van het bericht van 1950 merkkelijk wijzigt en uitdrukkelijk voorziet dat elke bepaling van het bericht 12 P die strijdig is met zijn tekst, *automatisch vervalt*.

Sommige bepalingen van bericht 12/P worden in herinnering gebracht, doch nergens schijnt nog de tekst voor te komen van wat de N.M.B.S. noemt de « zeer belangrijke voorafgaande opmerkingen » die in bericht 12/P wel voorkwamen, wat niet inhoudt dat de « zeer belangrijke voorafgaande opmerkingen » uit het bericht van 1950 door het bericht van 1966 afgeschaft zijn. Doch om zich te kunnen beroepen op de toepassing ervan zou de N.M.B.S. moeten bewijzen dat Van Eyken en haar zoon Paul genieten van het systeem van ziekte- en invaliditeitsverzekering van de meerderjarige zoon Jozef te wiens laste zij zouden zijn.

Naar luid van de uitdrukkelijke bepalingen van het bericht 50/P van 1966 mag de feitelijk gescheiden echtgenote, zoals Van Eyken Johanna, als rechthebbende worden beschouwd van de Kas der Sociale Werken, mits zij voldoet aan volgende voorwaarden, waarvan het bewijs met een officieel bescheid moet worden geleverd, nl.

dat zij voorziet in het onderhoud van ten minste één kind dat als persoon ten laste wordt beschouwd, en geboren uit het huwelijk met de aangeslotene en verder een gerechtelijke beslissing verkregen heeft, waarbij haar echtgenoot veroordeeld is tot het betalen van een alimentatiegeld.

Die twee voorwaarden vervult Van Eyken Johanna : het officieel bescheid van het bevel van 3 maart 1971 is voorhanden ; zij heeft het minderjarig, gehandicapt kind Paul ten laste, dat geboren is uit haar huwelijk met Janssens Victor en deze laatste werd veroordeeld tot het betalen van alimentatiegeld voor zijn echtgenote en voor deze zoon.

Aldus heeft de eerste rechter zich niet vergist, wanneer hij bij vonnis bepaalde dat Van Eyken Johanna terecht het bericht van 1966 inriep op grond waarvan de feitelijk gescheiden echtgenote rechthebbende is op de medisch-farmaceutische bijstand van de N.M.B.S. voor haar en haar minderjarige zoon Paul, en heeft hij voor dit geval de toepassing afgewezen van de artikelen 165 en 167 van het K.B. van 4 november 1963.

Redenen waarom :

De eerste kamer van het Arbeidshof te Brussel, Afdeling Antwerpen ;

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken ;

Gehoord de heer O. De Leye, advocaat-generaal, doch enkel in de zaak A. R. 3, in zijn mondeling advies, gegeven ter openbare terechtzitting ;

Recht doende op tegenspraak en alle verdere en niet-gelijkkluidende besluiten verwerpende ;

Voegt de zaken gekend onder de nummers 1, 2 en 3 van de algemene rol, beroep inzake kort geding, samen ;

Recht doende bij éénzelfde, het huidige arrest ;

Op het beroep ingesteld door de Arbeidsauditeur te Antwerpen, (zaken 1 en 2 A. R.), verklaart dit beroep ontvankelijk in zoverre het gericht is tegen het feit dat de mededeling niet geschiedde overeenkomstig de bepalingen van artikel 764, 12°, van het Gerechtelijk Wetboek, en enkel in die mate gegrond dat de eerste rechter niet alleen deze bepalingen heeft voorbijgezien, maar dat zijn uitspraak het advies van het Openbaar Ministerie niet vermeldt zoals op straffe van nietigheid vereist door artikel 780, 4°, van het Gerechtelijk Wetboek ;

Op het beroep ingesteld door de N.M.B.S., (zaak A. R. 3), verklaart dit beroep ontvankelijk, niet gegrond waar het strekte om te horen zeggen voor recht dat de gevoerde procedure in eerste aanleg nietig was bij gebreke aan mededeling aan het Openbaar Ministerie, (zelfde artikel 764, 12°, van het Gerechtelijk Wetboek), doch wel gegrond in de mate dat het strekte om te horen zeggen dat de beslissing waartegen het beroep nietig is en omdat er geen mededeling aan het Openbaar Ministerie voorafgaandelijk geschiedde en omdat de beslissing het advies van het Openbaar Ministerie niet vermeldt. (Artikel 780, 4°, van het Gerechtelijk Wetboek.) Uiteindelijk voor al het overige ongegrond ;

Verklaart dienvolgens de bestreden beschikking als nietig, en zegt voor recht dat de N.M.B.S. zal gehouden zijn om Van Eyken Johanna en haar zoon Paul Janssens terug op te nemen als rechthebbenden van haar medische en farmaceutische bijstand, dienst personeel en sociale zaken, onder het aansluitingsnummer 4.604/ 1700.9 en dit met terugwerkende kracht op 15 januari 1971 en zulks tot de datum van het definitief vonnis dat de echtscheiding toestaat tussen Janssens Victor en Van Eyken Johanna ;

Verklaart het huidige arrest gemeen aan Janssens Victor ;
(.....)

NOOT. — De bestreden beschikking van de Arbeidsrechtbank (kort geding) te Antwerpen van 4 november 1971 werd, zonder vermelding van datum, gepubliceerd in R. W., 1971-72, 805.

Tegen het arrest is cassatieberoep ingesteld.

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e Kamer. — 20 januari 1972.

Voorzitter : M. H. Vanparijs.

Raadsheren : MM. Van Bever en Van Balberghe.

Advocaten : Mrs. Debra en Van Heygen loco Leper.

1. **Overeenkomst. — Een kind aan een tehuis toevertrouwen. — Geen resultaatsverbintenis van wederpartij.**
2. **Onrechtmatige daad. — Aan een tehuis toevertrouwd kind. — Bewaking van het kind. — Ongeval. — Gebrek aan voorzorg. — Aansprakelijkheid. — Onrechtmatige daad van het kind. — Bijdragend aandeel.**

1. *De overeenkomst waarbij ouders hun kind aan een tehuis toevertrouwen, houdt geen resultaatsverbintenis voor de wederpartij in.*

2. *De leidster van een tehuis, aan wie een vierjarig kind is toevertrouwd, is quasi-delictueel aansprakelijk voor het aan het kind overkomen ongeval, indien een gebrek aan voorzorg in haren hoofde bewezen wordt (zie nader het arrest).*

Ten deze pleegde ook het kind een onrechtmatige daad, waarvan de onrechtmatigheid bestond ongeacht het onvoltooide besef dat voortspruit uit de leeftijd van dit kind. Aan de hand van de feitelijke gegevens wordt het bijdragend aandeel van de onrechtmatige daad van het kind op drie vierde bepaald.

Vanderspiegle t. / Smeesters en Itota.

1. Myriam Vanderspiegle, vier jaar oud, wordt op 15 juli 1970 door haar ouders toevertrouwd aan het kindertehuis « Winetou » te Middelkerke om er te verblijven tot einde juli. Marcella Smeesters heeft de leiding van het tehuis.

In de namiddag van 17 juli ontsnapt of verdwaalt het kind gedurende het spel en komt terecht op het strand. Smeesters vraagt inlichtingen bij de politie, verneemt waar het kind vertoeft en gaat het te voet halen aan de post van het Rode Kruis. Gedurende de terugweg door de duinen die aldaar aan de Parklaan palen loopt het kind weg van Smeesters, steekt de Parklaan over, wordt aldaar aangereden door een auto en overlijdt ingevolge de aanrijding.

Smeesters verklaart aan de Rijkswacht dat zij de verantwoordelijke is van het tehuis « Winetou », dat Myriam zich verstopt heeft gedurende het spel en nadien weggelopen is, dat zij de politie heeft opgebeld en het kind ging halen, dat zij een touw had meegenomen om het kind vast te houden, dat het kind dichtbij de openbare weg met zijn hoofd van onder het touw is uitgekomen en gaan lopen is om de weg over te steken, dat zij het kind niet kon inhalen.

Ryckewaert verklaart dat zij Myriam plaatste in het tehuis « Winetou », dat Smeesters haar opbelde op 17 juli omstreeks 16 u. en berichtte dat Myriam weggelopen was, dat Smeesters haar een half uur later opnieuw opbelde en meedeelde dat het kind was teruggevonden.

Minnebo, bestuurder van de wagen die Myriam Vanderspiegle heeft aangereden, verklaart dat hij een wagen inhaalde en plots een slag hoorde toen hij juist voorbij die wagen was en zich nog links van de rijbaan bevond, dat

een vrouw hem na de aanrijding zegde dat het kind de gewoonte had zich los te rukken en dat zij het gewoonlijk bond met een touw, dat die vrouw vermoedelijk de monitrice was van een «home» en een touw in haar handen had.

De Rijkswacht deelt nog mede dat Smeesters zegde dat het kind zeer lastig was en dat zij geschikt was het kind terug te brengen naar haar moeder.

2. De echtgenoten Vanderspiegle-Ryckewaert vorderen tegen Smeesters en haar echtgenoot Itota betaling van schadevergoeding : 18.250 fr. wegens begrafeniskosten en tweemaal 150.000 fr. wegens extra-patrimoniale schade.

Bij vonnis dd. 25 maart 1971 van de Rectbank van eerste aanleg te Veurne wordt de eis als niet gegrond verworpen.

De oorspronkelijke aanleggers stellen hoger beroep in bij verzoekschrift neergelegd op 22 april 1971. Zij laten de zaak op dezelfde dag op de rol inschrijven.

Partijen hebben hun middelen en konklusies in openbare terechtzitting voorgedragen.

De overgelegde stukken werden door het Hof ingezien.

3. Het hoger beroep is regelmatig naar tijd en vorm. De zaak werd ter rechter tijd op de rol ingeschreven.

Uit de konklusie van appellanten voor de eerste rechter blijkt dat zij hun eis steunen op tekortkoming aan kontraktuele verplichtingen, alsook op onrechtmatige gedragingen vanwege de wederpartij.

Zij stellen ten onrechte dat de kontraktuele verbintenissen van de wederpartij ertoe strekken het gevolg te bereiken dat het kind veilig bewaakt werd en aan zijn ouders werd teruggegeven. In onderwerpelijk geval werd geen schriftelijke overeenkomst opgemaakt, laat staan een overeenkomst waaruit een verbintenis tot gevolg zou blijken. Bij ontstentenis van geschrift kan bezwaarlijk aanvaard worden dat partijen gemeenschappelijk meer bedoelden dan een redelijkerwijs verantwoorde verzorging en bewaking van het kind ; gelet op de omstandigheden van het verblijf van het kind in het vakantietehuis aan zee gedurende het drukke zomerseizoen vereiste de verzorging en bewaking bijzondere aandacht en voorzorg zodat elk verzuim als tekortkoming geldt. Zodoende nam de exploitant van het tehuis verbintenissen tot middel op, doch die verbintenissen brengen een kontraktuele aansprakelijkheid mede die t.a.v. de schuld even zwaar is als de aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad.

Geen stuk wijst erop dat het kind tegelijk toevertrouwd werd aan Smeesters en haar echtgenoot : Smeesters verklaart dat zij verantwoordelijk is voor het vakantietehuis en er blijkt niet dat haar echtgenoot betrokken was in de exploitatie, de leiding of het beheer van de instelling.

Aansprakelijkheid uit onrechtmatige handeling brengt volledige vergoeding mede van de berokkende schade. Het volstaat dan ook het geschil op die grond te behandelen nu appellanten hun vordering eveneens steunen op die aansprakelijkheid.

Uit het penale dossier, meer bepaald de verklaring en de mededeling van Smeesters aan de rijkswacht, aangevuld door haar mededeling aan de bestuurder van de aanrijdende wagen, blijkt dat Smeesters beseftte dat het kind erop uit was te ontsnappen, dat het moeilijk onder bewaking kon gehouden worden en dat een doelmatige bewaking op de terugweg naar het tehuis vereiste dat het kind met een leiband of touw vastgehouden werd. Het gedwongen terugbrengen van het kind, dat even te voren ontsnapt was, het aanwenden van een touw voor dit terugbrengen, het terugbrengen door een persoon waarmede het kind niet vertrouwd was en naar een plaats waar het kind zich vreemd voelde moest overigens uiteraard verzet vanwege het kind opwekken en neiging om uit de dwang los te komen. De houding van Smeesters op de terugweg bewijst

dat zij zich van die natuurlijke neiging van het kind en het ermede samengaande gevaar bewust was.

Gewoonmenselijke voorzichtigheid gebod dan ook dat het touw doelmatig om het kind was vastgemaakt zodat het met behulp van het touw kon onder bewaking gehouden worden.

Anderzijds was Smeesters ermede bekend dat de duinen, die op de terugweg doorgetrokken werden, aan de Parklaan paalden en dat de Parklaan een brede en gerieflijke openbare weg uitmaakt met druk en snel verkeer van motorvoertuigen in de periode omstreeks 17 juli. Wegens die nabijheid doende uit gewoonmenselijke voorzichtigheid de bewaking van het kind nog beter verzorgd te worden om het bekende ontsnapingsgevaar in acht te nemen.

Verder was het best mogelijk, voor om het even wie en zonder vakkennis, het touw omheen de romp van het kind hecht vast te maken zonder ietsel toe te brengen en zonder hinder te verwekken bij het opstappen. Dergelijk hecht vastmaken zou voorkomen hebben dat het kind zich van het touw zou bevrijden, of althans toegelaten hebben dat een normaal zorgzame bewaker kon ingrijpen om de bevrijding te verhinderen.

Uit de verklaring van Smeesters moet afgeleid worden dat het kind in de onmiddellijke nabijheid van de Parklaan zijn hoofd onder het touw schoof en wegliep.

Geen list, geweld of voorafgaande beweging blijkt hierbij aangewend geweest te zijn. Vast staat hieruit dat het touw geenszins hecht vastgemaakt was omheen de romp van het kind.

Een gebrek aan voorzorg is dienvolgens bewezen in hoofde van Smeesters.

Dadelijk bij het ontsnappen stak het kind in één loop de Parklaan over en werd meteen aangereden door een personenwagen. Ontsnappen, oversteken een aanrijding zijn in onderwerpelijik geval één onafscheidbaar geheel. Buiten het ontsnappen om was het ongeval niet gebeurd. Het ongeval is dienvolgens een noodzakelijk gevolg van het gebrek aan voorzorg vanwege Smeesters dat de ontsnapping als noodzakelijk gevolg teweegbracht.

Zelfs indien de bestuurder van de personenwagen onrechtmatig zou gehandeld hebben en hierdoor eveneens het ongeval zou veroorzaakt hebben, dan nog blijft Smeesters aansprakelijk voor gans de schade, nu de schade in haar geheel een noodzakelijk gevolg is van haar onrechtmatige gedraging.

Het kind dat de rijbaan overstak op een plaats waar het verkeer niet geregeld was door een bevoegd persoon of door verkeerslichten en waar geen oversteekplaats voor voetgangers bestond, en dat de rijbaan opging zonder zich van wat ook te vergewissen en terwijl vrij druk verkeer zo dichtbij genaderd was dat het opvallend erg moest gehinderd worden, pleegde een onrechtmatige handeling die, benevens de onrechtmatige gedraging van Smeesters, het ongeval als noodzakelijk teweeggebracht. De onrechtmatigheid van die gedragingen bestaat ongeacht het onvoltooide besef dat voortspuit uit de leeftijd van dit kind (vgl. Dalcq, Les Noveles, Droit Civil V-1, nrs. 1609-1618).

In onderwerpelijik geval is het bijdragend aandeel van die onrechtmatige gedraging tot het ongeval en de schade overwegend tegenover het bijdragend aandeel van de onrechtmatige gedraging van Smeesters. Aan de hand van de feitelijke gegevens dient het aandeel van de onrechtmatige daad van het kind bepaald te worden op drie vierde.

Uit een overgelegde rekening blijkt dat de ouders 18.520 frank uitgaven voor de begrafenis van het slachtoffer. Die post komt in zijn geheel als schade in aanmerking nu buiten het ongeval om de ouders geen begrafenis-kosten voor hun dochter dienden te voorzien.

De extrapatrimoniale schade in hoofde van elk van de ouders dient, gelet o.m. op de leeftijd van het kind en de

treurige omstandigheden van het ongeval bepaald te worden, billijkerwijze en bij ontstentenis van meer nauwkeurige gronden van berekening, op 80.000 fr.

Aldus bedraagt de toe te kennen vergoeding : begrafenis-kosten of $18.250 : 4 = 4.562$ fr. ; extrapatrimoniale schade $(80.000 : 4) = 20.000$ fr. aan elk van de ouders.

Het Hof beslist op die gronden,

met inachtneming van art. 24 van de wet van 15 juni 1935 ; Het hoger beroep is ontvankelijk en in de hierna bepaalde mate gegrond ;

Het aangevochten vonnis wordt vernietigd waar beslist wordt tegenover Smeesters ;

te dezen wordt opnieuw recht gedaan en de partij Smeesters wordt veroordeeld om te betalen :

aan de echtgenoten Vanderspiegle-Ryckewaert 4.562 fr.,

aan Vanderspiegle 20.000 fr.,

aan Ryckewaert 20.000 fr.,

met vergoedende rente op al die bedragen vanaf 17 juli 1970 tot aan de uitbetaling ;

Appellanten en de partij Smeesters worden elk in de helft van de kosten van de twee instanties verwezen ;

Het aangevochten vonnis wordt bevestigd in zijn beschikking tegenover de partij Iota.

VREDEGERECHT TE BORGERHOUT

19 mei 1972.

Vrederechter : Mevr. M. Verrycken.

Advocaat : Mr. De Budt.

Onderhoudsgeld na echtscheiding. — Kinderen geplaatst door Jeugdrechter. — Bevoegdheid van de Jeugdrechter om de bijdrage in de plaatsingskosten te bepalen. — Onderhoudsgeld toegestaan aan de vrouw na echtscheiding is onveranderlijk. — Concubinaat. — Geen reden tot afschaffing van het onderhoudsgeld.

Wanneer kinderen uit een gezin dat door echtscheiding ontbonden werd, door de Jeugdrechter geplaatst werden, is uitsluitend deze jeugdrechter bevoegd om de bijdrage van de onderhoudsplichtige in de plaatsingskosten te bepalen.

Een echtgenote in wier voordeel de echtscheiding werd toegestaan bekam een onderhoudspensioen. Zij zou thans in concubinaat leven. Deze toestand kan niet met een nieuw huwelijk gelijkgesteld worden. Hij biedt aan de vrouw niet dezelfde rechtszekerheid als het huwelijk en kan geen aanleiding zijn tot opheffing van het onderhoudspensioen dat haar bij het toestaan der echtscheiding was toegekend, pensioen dat in beginsel onveranderlijk is.

Van de Geuchte t./ Van den Berghe.

Uit de Ons overgelegde stukken blijkt dat de echtscheiding werd uitgesproken in het nadeel van aanlegger en ten gunste van verweerster, op basis van art. 231 B.W. door de Rechtbank van Eerste Aanleg, echtscheidingskamer, te Gent dd. 29 juni 1968 ;

Bij hetzelfde vonnis werd het bestuur over de persoon en de goederen van de vijf minderjarige kinderen gesproten uit de ontbonden echt, aan verweerster toevertrouwd ; aanlegger werd veroordeeld tot betaling van een onderhoudsgeld van 750,— frank voor elkeen van de kinderen en een onderhoudsgeld van 1.000,— frank voor aanlegster zelf, onderhoudsgeld te betalen vanaf de

eerste van de maand waarin huidige aanlegger uit de gevangenis zou worden ontslagen;

Bij het arrest van het Hof van Beroep te Gent, 4e Kamer, rechtdoende in correctionele zaken dd. 23 januari 1967 werd aanlegger inderdaad tot een correctionele straf veroordeeld wegens aanranding der eerbaarheid op twee van zijn minderjarige kinderen en wegens openbare zedenschennis;

Aanlegger vraagt afschaffing van het onderhoudsgeld toegekend aan zijn ex-echtgenote, op basis van de dubbele overweging dat zij in boelingschap zou leven met een andere man, die zodoende in haar onderhoud zou voorzien enerzijds en anderzijds dat zij uit werken zou gaan en alzo over eigen inkomsten zou beschikken;

Aanlegger vraagt tevens afschaffing van het onderhoudsgeld ten gunste van de gemeenschappelijke kinderen onder het hierna gepreciseerde voorbehoud;

a) Onderhoudsgeld voor de kinderen :

Naar aanlegger Ons mededeelt is het oudste kind van partijen, Lionel, die einde juni trouwens 20 jaar wordt, zelfstandig: hij woont alleen, en werkt en voorziet in zijn eigen onderhoud, met de opbrengst van zijn arbeid;

Het is evident dat in die omstandigheden aanlegger ontslagen is van elke onderhoudsplicht tegenover zijn minderjarige zoon Lionel en de gevraagde wijziging van het vonnis van 29 juni 1968, althans wat deze zoon betreft, kan worden ingewilligd;

Het jongste kindje van partijen Inge zou, naar aanlegger Ons mededeelt, overleden zijn;

Wat de zoon Arsène betreft, blijkt uit een vonnis verleend door de Jeugdrechter te Gent op 28 februari 1972, Ons overgelegd door aanlegger, dat zijn minderjarige zoon Arsène werd toevertrouwd aan het Rijksopvoedingsgesticht te Ruislede tot aan zijn meerderjarigheid en dat de bijdrage in de onderhouds- opvoedings- en behandelingskosten, die uit voormelde maatregel voortvloeien, werd bepaald op 100,— frank per dag ten laste van verweerster;

Aanlegger biedt aan ten belope van de helft, zijnde 1.500,— frank tussen te komen in deze plaatsingskosten, waarvan Wij hem akte verlenen;

De zoon Ignaas is geplaatst door de Heer Jeugdrechter van Gent bij vonnis van 4 augustus 1971, ten laste van de Staat;

De dochter Betty is bij vonnis van de Jeugdrechterbank te Gent van 12 augustus 1971 eveneens geplaatst, ten laste van de Staat;

Gezien deze wijziging van de toestand wat betreft Ignaas en Betty dient de gevraagde wijziging van het vonnis van 29 juni 1968 in zover het betrekking heeft op het onderhoudsgeld verschuldigd voor deze twee kinderen, herzien, rekening houdend met het feit dat alleen de Jeugdrechter bevoegd is, ingeval van plaatsing, krachtens art. 71 van de wet van 8 april 1965, de bijdrage van de onderhoudsplichtige in de plaatsingskosten te betalen;

Aanlegger dient derhalve ontslagen van elke betaling van onderhoudsgeld, behalve wat zijn zoon Arsène betreft;

Wat deze laatste aangaat, verlenen Wij akte aan aanlegger dat hij aanbiedt 1.500,— frank onderhoudsgeld per maand te betalen, zijnde zijn tussenkomst voor de helft in de plaatsingskosten, krachtens art. 71 van de wet van 8 april 1965 door de Heer Jeugdrechter opgelegd aan verweerster.

b) Persoonlijk onderhoudsgeld voor verweerster :

Het onderhoudsgeld opgelegd bij art. 301 B.W. heeft een gemengd karakter, vermits het zowel alimentair als vergoedend is.

Krachtens voormeld artikel heeft inderdaad de onschuldige echtgenoot recht op een vergoeding van de schade die hij wordt geacht te lijden door de echtbreuk, die de onschuldige echtgenoot de status van gehuwde ontnemt en tevens de daaraan verbonden voordelen, zoals o.a. het recht op onderhoud.

Deze interpretatie, die unaniem aan art. 301 B.W. wordt verleend, heeft dan ook voor gevolg dat het onderhoudsgeld van art. 301 B.W. zelfs kan worden verleend aan een onschuldige echtgenote die werkt en eigen inkomsten heeft, op het ogenblik waarop de echtscheiding wordt toegestaan en uitspraak wordt gedaan over het onderhoudsgeld na echtscheiding.

Het feit dat verweerster, minstens sinds de echtscheiding werd uitgesproken, zou werken en over eigen inkomsten zou beschikken, hetgeen niet is bewezen, maar wel kan vermoed worden, omdat een onderhoudsgeld van 1.000,— frank ver beneden het levensminimum ligt, kan derhalve geen afschaffing van het onderhoudsgeld voor gevolg hebben.

Het is eveneens een vaststaande regel dat het onderhoudsgeld bepaald krachtens art. 301 B.W. onveranderlijk is en alleen kan worden afgeschaft zo het niet meer nodig is; de rechtspraak aanvaardt over het algemeen dat het onderhoudsgeld dient afgeschaft zo de onschuldige echtgenoot opnieuw in het huwelijk treedt.

Zo het concubinaat was bewezen in hoofde van verweerster, quod non, dan nog zou dit echter niet volstaan om het onderhoudsgeld op basis van art. 301 B.W. verschuldigd, af te schaffen.

Het concubinaat is een vorm van levensgemeenschap tussen man en vrouw, buiten het huwelijk, al dan niet overspelig waarvoor het burgerlijk recht geen juridisch statuut heeft uitgestippeld.

De specifieke rechtsgevolgen, zowel op patrimoniaal als op extra-patrimoniaal vlak, die het huwelijk tussen de echtgenoten onderling, en tussen de gehuwde en derden in het leven roept, worden aan de concubinerenden niet toegekend (Vandenberghe Hugo « De Juridische betekenis van het concubinaat » nr. 134).

Het is niet omdat de sociale en fiscale wetgeving en het administratief recht in sommige van hun onderdelen wel rekening willen houden met de feitelijke levensgemeenschap en in sommige gevallen de concubine op de zelfde voet behandelen als de wettige echtgenote, dat daaruit mag worden afgeleid, dat alle rechtsregels een zekere sociologische evolutie reeds zouden hebben opgevangen in de zin van een rechtswaardering van de feitelijke levensgemeenschap tussen man en vrouw buiten het huwelijk.

Wellswaar is er een zekere wijziging waar te nemen in de repressieve houding die de rechtspraak ten aanzien van het concubinaat aanneemt, onder andere door te aanvaarden in tegenstrijd met een voorheen heersende unanieme rechtspraak, dat één der concubinerenden zich wel op een rechtmatig belang tegenover derden kan beroepen bij accidenteel overlijden van de andere levenspartner (Cassatie fr. 27.2.1970 Dalloz 1970, 201; J.C.P., 1970/2 16.305; Gazette du Palais 1970/1, 163 en de rechtspraak geciteerd door de heer Vandenberghe op. cit. nr. 111); deze evolutie van de rechtspraak uit zich ook in een recent arrest van het Hof van Cassatie dat stelt dat concubinaatsschenken enkel te vernietigen zijn indien zij het concubinaat in de hand willen werken of belonen (Cassatie 19 januari 1968, Pas. 1968, 1, 640).

Uit deze evolutieve tendens in de rechtspraak kan nochtans niet worden afgeleid dat zij zich oriënteert in de zin van een gelijkstelling van concubinaat met huwelijk, wel integendeel.

Het is dus evident dat verweerster, zo zij in boelingschap zou leven, in dit concubinaat niet dezelfde rechts-

zekerheid vindt als in haar ontbonden huwelijk :

de plicht van onderhoud bestaat niet tussen concubinerenden, de overledene concubine heeft geen enkel erfrecht, geniet niet het weduwepensioen van werknemer of zelfstandige ;

De rechtspraak die het onderhoudsgeld afschaft of vermindert (Charleroi 2e Kamer 23 december 1970, J.T. 1971 pag. 7/5) miskent derhalve het onveranderlijk karakter van het onderhoudsgeld verschuldigd op basis van art. 301 B.W. enerzijds en zou anderzijds voor gevolg hebben dat een concubinaat wordt gelijk gesteld met een nieuw huwelijk, wat onrechtstreeks neerkomt op een rechtswaardering van het concubinaat, wat strijdig is met de geldende rechtsnorm ter zake, zoals die voortvloeit uit de beginselen van het burgerlijk wetboek, de rechtspraak en de rechtsleer.

De eis is dan ook ongegrond in zover hij de afschaffing van het onderhoudsgeld toegekend voor verweerder persoonlijk op basis van art. 301 B.W. beoogt.

Om deze redenen,

Wij, Mevrouw M. Verrycken, Vrederechter van het kanton Borgerhout, bij verstek beslissende ;

Alle andere en strijdige besluiten verwerpend ;

Verklaren de eis ontvankelijk doch slechts gegrond in de hierna bepaalde mate ;

Herzien de regeling met betrekking tot het onderhoudsgeld voor verweerder en de kinderen gesproken uit de echt van partijen, zoals die voortvloeit uit het vonnis verleend door de echtscheidingskamer van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Gent op 29 juni 1968 ;

Zeggen voor recht dat de onderhoudsbijdrage van aanlegger voor de vier nog in leven zijnde kinderen gesproken uit zijn ontbonden echt met verweerder herleid wordt op duizend vijfhonderd frank (1.500,— frank) per maand, zijnde de bijdrage van aanlegger voor het gemeenschappelijk kind Arsène.

Zeggen voor recht dat aanlegger wordt ontslagen van elke onderhoudsbijdrage ten voordele van de kinderen Lionel, Ignaas en Betty en dit vanaf één mei 1972 ;

Zeggen voor recht dat de eis in zover deze ertoe strekt te horen zeggen voor recht dat aanlegger wordt ontslagen van de plicht tot betaling van enige onderhoudsbijdrage ten voordele van verweerder, zoals die is bepaald op 1.000,— frank per maand, krachtens art. 301 B.W., ongegrond is en wijzen aanlegger er van af.

Veroordelen verweerder tot de helft der gerechtskosten deze tot heden in totaal begroot op 200 frank + 1.650 frank rechtsplegingsvergoeding en 550 frank uitgavevergoeding en dit ingevolge art. 1022 G.W. ;

Laten de andere helft der gerechtskosten ten laste van aanlegger.

VREDEGERECHT TE BRASSCHAAT

8 maart 1972.

Rechter : M. A. De Bièvre.

Geesteszieken. — In een krankzinnigengesticht geplaatste geesteszieke. — Algemene bewindvoerder. — Dading.

Een in een krankzinnigengesticht geplaatste geesteszieke wordt vermoed onbekwaam te zijn om rechtsgeldig te contracteren, laat staan een dading te sluiten. De algemene bewindvoerder van het gesticht kan of mag evenmin in de naam van de zieke dadingen aangaan.

S. t./ V.

Gezien voorgaand verzoekschrift ;

Gezien artikel 1025 en volgende van het Gerechtelijk Wetboek, op de eenzijdige verzoekschriften ;

Gezien de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken ;

Aangezien verzoeker vertoogt :

a) dat hij algemeen bewindvoerder is van de personen gekollokeerd in het Sint-Amadeusziekenhuis te Mortsel ;

b) dat zekere S. gekollokeerd is in gezegd ziekenhuis ;

c) dat op 2 februari 1971 een vonnis van echtscheiding tussen S. en dame V. werd V. overgeschreven in de registers van de burgerlijke stand der gemeente S.

d) dat het vonnis waarbij de echtscheiding werd toegestaan Notaris Larose, Van Breestraat 5, te Antwerpen, aanstelde om de gemeenschap S. - V. te vereffenen en te verdelten ;

e) dat « tussen S. en V. werd overgekomen » het onroerend goed, gelegen te B. toe te bedelen aan dame V. mits opleg door deze van 150.000 fr. aan S. en ten lasteneming door haar van de hypotheek waarmede het goed bezwaard is ;

f) dat derhalve aan verzoeker bijzondere machtiging dient verleend « om de Heer S. te vertegenwoordigen ten einde de nodige notariële akten te ondertekenen en de gelden in ontvangst te nemen » ;

Aangezien een wegens geestesziekte gekollokeerd persoon vermoed wordt onbekwaam te zijn om rechtsgeldig te kunnen contracteren (zie De Page II, bl. 292 en nrs. 373, e.v.) laat staan « ten transactionele titel » hetgeen betekent een dading te sluiten ;

Dat de algemene bewindvoerder evenmin in naam van de gekollokeerde dadingen kan of mag aangaan ;

Dat het verzoek, zoals het is gesteld, derhalve dient afgewezen te worden ;

Dat niets verzoeker belet door Notaris Larose een ontwerp van vereffening en deling der gemeenschap S. - V. te doen opmaken en dit aan onze goedkeuring te onderwerpen, Ons tevens aantonende dat de ontworpen deling zeker de belangen van de gekollokeerde niet schaadt ;

Dat, alvorens onze goedkeuring over zulk ontwerp te verlenen, Wij dan eventueel om meerdere ophelderingen kunnen vragen, zo o.a. een deskundig verslag opgemaakt door een door Ons aangeduide deskundige aangaande de waarde van het onroerend goed (Ger. Wb. art. 1206 en 1225) ;

Waarop Wij, Vrederechter voornoemd, verzoekende partij afwijzen van haar vraag ;

NOOT. — De voorlopige bewindvoerder kan de krankzinnige vertegenwoordigen bij boedelbeschrijvingen, rekeningen, verdelingen en vereffeningen waarbij hij betrokken mocht zijn, met inbegrip van de vrijwillige openbare verkoop van onverdeelde onroerende goederen (art. 31, tweede lid in fine, van de wet van 18 juni 1850, vervangen door art. 7 van de wet van 7 april 1964).

VREDEGERECHT TE LOKEREN

7 januari 1972.

Rechter : M. F. De Bruyn.

Advocaten : Mrs. R. Snoeck en M. Verkest.

Pacht. — Overdracht aan afstammeling. — Gedeeltelijke overdracht. — Wijziging van bestemming. — Onbekwaamheid van overnemer. — Overdracht van generwaarde.

De overdracht van een pacht aan een afstammeling van de pachter (art. 35 pachtwet) is van gener waarde en blijft zonder gevolgen, wanneer blijkt, dat de overdracht niet alle gepachte goederen tot voorwerp heeft, dat de bedoeling van de overnemer niet is de landbouwexploitatie voort te zetten, maar wel over te schakelen naar een varkensfokkerij die niet past in het kader van het landbouwbedrijf waarvoor het goed verpacht was, en dat de overnemer niet over de vereiste bekwaamheid noch over de nodige materiële middelen beschikt om de landbouwexploitatie voort te zetten.

Carnoy e.a. t. / Carnoy.

Verweerder Carnoy J., die pachter is van de hofstede gelegen te Lokeren, en van de ertoe horende landbouwgronden, met een totale oppervlakte van 4 ha. 20 a. 30 ca., verspreid over de gemeenten Lokeren en Daknam, wil, op grond van art. 35 van de pachtwet van 4 november 1969, de pacht ervan overdragen aan zijn dochter, tweede verweerder Carnoy Marie-Madeleine, voor een deel van de gepachte goederen, beslaande ongeveer 3 ha. 45 a., en heeft hiertoe de nodige formaliteiten vervuld (aangetekend schrijven van 30 augustus 1971); eisers hebben hiertegen regelmatig een verzet ingediend (aangetekend schrijven van 20 september 1971 en 27 september 1971);

Wat ter zake moet nagegaan worden is het vervullen van de vereiste voorwaarden tot de pachtoverdracht; de loutere subjectieve omstandigheden van familiale of sociale aard, hoe lotsbezwarend deze ook mogen wezen, door verweerders in het licht gesteld, kunnen tot staving van de overdracht niet gelden;

Vooreerst moet de bedoeling van de overdracht bekeken worden; tweede verweerder wil er een varkensfokkerij uitbaten op een schaal die niet meer in verhouding staat tot dat klein landbouwersbedrijf en zeker niet behoort tot het kader ervan, en van wat het oorspronkelijk geweest is; zij is bovendien geen landbouwster en zal niet het landbouwbedrijf van eerste verweerder voortzetten; dit landbouwbedrijf, zelfs in zijn totale oppervlakte, bezit actueel geen leefbaarheid meer en is tot verdwijning opgeschreven, vooral wanneer men de evolutie in de landbouwwereld en — politiek nagaat; men wil dat bedrijf overschakelen in een varkensfokkerij; die verandering is onverenigbaar met de pachtoverdracht;

Tot het voortzetten van de landbouwexploitatie van eerste verweerder, namelijk het bewerken van de grond, uit de grond de inkomsten halen hoofdzakelijk voor het bestaan, is tweede verweerder noch voorbereid, noch uitgerust; haar echtgenoot, derde verweerder, is evenmin landbouwer, is het nooit geweest en als metaalarbeider beschikt hij niet over de nodige kennis noch tijd om, samen met zijn echtgenote, in hoofdzaak een landbouwbedrijf uit te baten; het is trouwens tweede verweerder alleen die de vereiste bekwaamheid en mogelijkheden moet bezitten om het over te dragen landbouwbedrijf in zijn bestemming voort te zetten;

In hoofde van tweede verweerder zijn de vereisten tot overdracht niet vervuld; alleen reeds haar persoonlijke toestand vormt voldoende grond om het verzet van eisers in te willigen; zoals hierboven reeds gezegd wordt niet de geheelheid van de gepachte goederen overgedragen, wat in strijd is met de wetsbepaling; de tweede verweerder, overneemster, woont nog steeds afzonderlijk in een woning voor louter burgerlijk gebruik en er moest besloten worden dat zij tot op heden niet de uitbating van de kwestieuze pachtgoederen aangepakt heeft, noch zelf in het volledig genot van de pachtgoederen, waarop de overdracht moet slaan, getreden is, wat zij had moeten verwezenlijken van de datum af die hiertoe aan eisers ter kennis werd gebracht;

Derhalve moet de overdracht geweigerd worden, niet alleen op grond van de onbekwaamheid van de overneemster en haar gebrek aan materiële middelen, doch vooral op grond van het feit dat de overneemster niet de landbouwexploitatie zal voortzetten, noch in haar geheel, noch in haar initiale doelstelling, en van landbouw tot varkensfokkerij in hoofdzaak zal overschakelen;

Om deze redenen,

Wij, Vrederechter,

Rechtdoende op tegenspraak en in eerste aanleg;
Verklaren de vordering ontvankelijk en gegrond;
zeggen voor recht dat het verzet van eisers tegen de pachtoverdracht en haar gevolgen, door verweerders op grond van art. 35 van de pachtwet van 4 november 1969 ingeroepen aangaande een deel, namelijk 3 ha. 45 a. bebouwd en onbebouwd van de door eerste verweerder in pacht gehouden goederen, zijnde de hofstede gelegen te Lokeren, en ertoe behorende landbouwgronden verspreid over de gemeenten Lokeren en Daknam, met een totale oppervlakte van 4 ha. 30 a. 30 ca., in rechte gegrond is, en derhalve de door verweerders ingeroepen pachtoverdracht van generlei waarde is en zonder gevolgen blijft;
Veroordelen verweerders tot de kosten van het geding, hetzij één/derde ten laste van verweerder sub. 1 en twee/derden ten laste van verweerders sub 2.

NOOT. — De overdracht van de pachtvereenkomst zonder toelating van de eigenaar aan de afstammelingen heeft verstreckende gevolgen: 1° Een nieuwe eerste pachtperiode treedt in met de gevolgen dat na de eerste en nadien de tweede gebruiksperiode (samen 18 jaar) opzegging alleen mogelijk is om ernstige redenen (Pachtwet, art. 35, tweede lid). 2° De oorspronkelijke pachter ontslagen wordt van alle pachtverplichtingen (art. 35, derde lid).

Het is dus vanzelfsprekend dat de vrederechter op grond van artikel 36 onderzoekt, eensdeels of de overnemer zijn voornemen ten uitvoer zal brengen en of hij de nodige beroepskwaliteiten bezit en anderdeels of een wijziging in de bestemming onverenigbaar is met de overdracht.

Het vonnis stelt ook klaar het beginsel dat alleen de pacht in haar geheel kan overgedragen worden en een gedeeltelijke overdracht van het gepachte niet toegelaten is.

Notaris Michel Thuysbaert.

BALIELEVEN

Internationale Vereniging van Jonge advocaten.

De Internationale Vereniging van Jonge Advocaten deelt ons mede dat zij haar Congres van 1973 zal houden te Luik, van 21 tot 25 augustus.

Vlaamse Conferentie der Balie te Gent.

Op dinsdag 19 december vierde het pleidooi triomfen. De Vlaamse Conferentie van de Balie, geïnspireerd door sommige leden die blinkbaar aan het nut van het pleidooi in het algemeen twijfelden, organiseerde in het Gerechtsgebouw een paneeldiscussie over « zin en onzin van het pleidooi ».

Van het paneel maakten respectievelijk deel uit: drie magistraten van de zetel, drie advocaten en een lid van het Openbaar Ministerie.

Allen waren zij het eens dat het pleidooi nog altijd zeer belangrijk is. Ook de toehoorders, die zeer talrijk waren, deelden deze mening en dit zowel wat de burgerlijke zaken als wat de strafzaken betreft. De nadruk werd er op gelegd dat in deze laatste soort zaken de advocaat veel kan bijbrengen omdat hij alleen contact heeft met de verdachte en zijn persoonlijkheid kent, zodat hij bepaalde omstandigheden kan belichten, die geenszins in een strafbundel te vinden zijn.

Anderzijds werd algemeen aanvaard dat het pleidooi in burgerlijke en commerciële zaken een uitstekende inleiding is om een geschil te situeren. Het moet synthetisch en objectief worden voorgebracht.

Weliswaar werd opgemerkt dat sommige magistraten soms de indruk geven weinig te luisteren doch daartegenover werd gesteld dat de advocaten wel wat beter hun pleidooi kunnen verzorgen.

Zij verliezen soms te veel uit het oog dat zij in de mate van het mogelijke er iets boeiends van moeten maken, en tevens naar duidelijkheid en overtuigingskracht moeten streven. Dit kan zelfs gelden in politiezaken, waar de stelling van de fysische verschijning van de advocaat als voornaamste nut van zijn tussenkomst werd bekritiseerd.

Terecht werd nochtans geopperd dat vooral in strafzaken, o.m. tengevolge van de fixatie van een te groot aantal zaken op dezelfde zitting, de advocaten dikwijls het gevoel hebben dat alles te vlug moet gaan en zulks des te meer naarmate het einde van de zitting nadert. Deze toestand is voorzeker niet van aard de advocaten de nodige gemoedsrust te gunnen om de belangen van hun cliënten, zoals het behoort, te verdedigen. Zelfs in burgerlijke zaken vindt men dit fenomeen terug, dat dan echter dikwijls te wijten is aan een onderschatting van de duur van de pleidooien bij de aanvraag van een rechtsdag (onderschatting die soms gewild is om vlugger een fixatie te bekomen). Terloops werd onderstreept hoe belangrijk het is in burgerlijke zaken een zorgvuldig samengesteld bundel neer te leggen. De dossiers zijn soms even weinig verzorgd als sommige toga's.

Ten slotte werd ook de zwijgzaamheid van het Openbaar Ministerie op de korrel genomen; de discussie werd dan heviger, voornamelijk i.v.m. de taak en de optiek van het Parket.

Deze paneeldiscussie moet minstens één positief resultaat hebben; zij heeft die advocaten getroost die minder in het pleidooi geloofden en vooral heeft zij de aanwezige confraters tot het bewustzijn gebracht dat het pleidooi meer belang heeft dan zij soms wel dachten en dat zij er meer zorg dienen aan te besteden. Daarbij komt dat zulke vergaderingen zeker kunnen bijdragen tot een beter begrip tussen magistraten en advocaten.

Vandaar dat deze avond, tevens dank zij de leiding van onze Voorzitter P. Van Malleghem, geflankeerd door onze Stafhouder, zeker als bijzonder geslaagd mag beschouwd worden. Zelfs een blijkbaar zieke advocaat, die elke anderhalve minuut de zaal overhoestte en de steigende paarden van het schilderij van Montald telkens deed opschrikken, hield het bijna uit tot op het einde.

J. C. De Preter.

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift van de Vrederechters, jaargang 1972 - nr. 11.

Familierechter. — Bibliographie. — Ontvangen werken. — Kronijk van de vrederechters. — Rechtspraak: beknopte inhoud.

Rechtspraak der haven van Antwerpen, jaargang 1972 - nr. 5 en 6.

Jacques Libouton, Is a container or a trailer a «package» within the meaning of the U.S. Carriage of Goods by Act, sec. 4 (5) ? — Rechtspraak.

Europees Vervoerrecht, jaargang 1972 - nr. 6.

Léopold Peyrefitte, Le régime juridique des Transports Combinés. — Jacques Libouton, Les transports successifs et les transports combiné en droit américain. — Rechtspraak. — Bibliographie.

Nederlands Juristenblad. Jaargang 1973 nr. 1

Prof. mr. J.M. Polak, De advocaat in het strafproces. — Mr. P. Wesemann, Strafrecht en verkeersschade. — Mr. Th. H. Putto, Verkeersschade II. — Mr. N.J.P. Giltay Veth, Oplossing van het probleem van de verkeersschade. — Hof van Justitie E.G.

Weekblad voor privaatrecht, notaris-ambt en registratie, jaargang 1973 - nr. 5199.

Prof. mr. J.M. van Dunné, Vertegenwoordiging krachtens volmacht en het Gewijzigd Ontwerp - B.W. Een bodemonderzoek (I). — Tijdschriften. — Berichten en mededelingen.

Journal des tribunaux, jaargang 1973 - nr. 4811

Van Honsté, Réflexions sur la lutte contre la criminalité grave (suite et fin). — Jurisprudence. — Chronique judiciaire.

Common Marketlaw Reports, jaargang 1972 - nr. December.

Rechtspraak.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"